

***ZASADY ESH OBOWIĄZUJĄCE DOSTAWCÓW
TOWARÓW I USŁUG WYKONUJĄCYCH USŁUGI
DLA POLSKICH ZAKŁADÓW LOTNICZYCH
SP. Z O.O***

SPIS TREŚCI:

1. Wykaz ważnych numerów telefonów.....	3
2. Zasady kardynalne	4
3. Podstawowe definicje	5
4. Wymagania dla kontraktorów w zakresie ochrony środowiska i BHP	6
5. Sprzątanie i utrzymywanie czystości	7
6. Praca w komórce organizacyjnej	7
7. Wymagania ESH przy wykonywaniu różnych czynności.....	8
8. Reakcja i powiadamianie o nagłych wypadkach	10
9. Rejestr i powiadamianie o wypadkach	11
10. Badanie przyczyn wypadków/incydentów	12
11. Ochrona i profilaktyka przeciwpożarowa	12
12. Spawanie, cięcie, lutowanie twarde	13
13. Szkolenia	14
14. Prace na wysokości	15
15. Prace na dachu/ dostęp	17
16. Rusztowania	17
17. Drabiny	18
18. Podnośniki montażowe	19
19. Dźwigi i sprzęt dźwigowy.....	20
20. Zabezpieczenie podwieszanych ładunków	21
21. Blokada bezpieczeństwa lockout/tagout	22
22. Bezpieczeństwo elektryczne	22
23. Przestrzenie zamknięte	24
24. Gospodarka odpadami	24
25. Kontenery na odpady	26
26. Materiały zawierające azbest	26
27. Ograniczenie wstępu	27
28. Postępowanie z chemikaliami i ich przechowywanie/ Przekazywanie informacji o zagrożeniach	28
29. Czyste materiały wypełniające (np. ziemia, piasek)	29
30. Butle ze sprężonym gazem	29
31. Otwory w ścianach i podłogach/ grodzenie	30
32. Pozwolenie na prace stwarzające zagrożenie pożarowe	31
33. Bezpieczeństwo pojazdów mechanicznych	32
34. Wózki jezdniowe	33
35. Przewody wentylacyjne i kanalizacyjne	34
36. Sprzęt ochrony indywidualnej	34
37. Narzędzia	36
38. Rowy i wykopy	37
39. Proces kwalifikacji dostawcy towarów i usług.....	38

1. WAŻNE NUMERY TELEFONÓW

	Z TEL. KOM.	Z TEL. STACJ.
POGOTOWIE RATUNKOWE	112	999
STRAŻ POŻARNA	112	998
DZIAŁ BHP	17 743 1692	17 743 1692
DZIAŁ OCHRONY ŚRODOWISKA	17 743 1651	17 743 1651
OCHRONA ZAKŁADU	17 7431 699	17 743 1699
WYDZIAŁ UTRZYMANIA RUCHU (DSR)	17 788 6016	17 788 6016
KOORDYNATOR PODWYKONAWCY	Opcjonalny wg wskazania	Opcjonalny wg wskazania

2. ZASADY KARDYNALNE

Ochrona przed upadkiem z wysokości:

Kontraktorzy/wykonawcy powinni stosować ochronę przed upadkiem z wysokości, jeśli są narażeni na tego typu niebezpieczeństwo, tzn. jeśli prace są wykonywane na wysokości powyżej jednego metra.

Ośłony maszyn:

Kontraktorzy/wykonawcy nie powinni celowo manipulować lub uszkadzać osłon maszyn/urządzeń, podczas ich obsługi w normalnych warunkach.

Niebezpieczne źródła energii:

Przed rozpoczęciem pracy przy maszynach lub ze sprzętem, pracownicy powinni zidentyfikować wszelkie niebezpieczne źródła energii, doprowadzić je do stanu ZERO* i zabezpieczyć.

Dotyczy to m.in. (ale nie wyłącznie) obowiązkowego użycia blokad bezpieczeństwa lockout/ tagout (procedur odłączania napięcia i wywieszania tablic ostrzegawczych) podczas przeprowadzania operacji elektrycznych, mechanicznych, pneumatycznych, chemicznych lub cieplnych.

* Stan Zero oznacza wyeliminowanie i/lub kontrolę niebezpiecznego źródła energii w taki sposób, aby nie stanowiła zagrożenia dla pracowników.

Bezpieczeństwo elektryczne:

Wykonawcy powinni zakładać odłączniki ziemnozwarciowe na wszystkie przenośne narzędzia i urządzenia elektryczne wykorzystywane podczas produkcji, budowy, serwisowania/konserwacji oraz czynności instalacyjnych.

Przestrzenie zamknięte:

Pracę w przestrzeniach zamkniętych mogą wykonywać tylko pracownicy przeszkoleni i zapoznani z Instrukcją ESH – 01 przez koordynatora ds. współpracy z kontraktorem.

Przed przystąpieniem do pracy w przestrzeni zamkniętej pracownicy powinni uzyskać zezwolenie wydane przez koordynatora ds. współpracy z kontraktorem.

Każdą przestrzeń oraz jej otoczenie należy zbadać na okoliczność wystąpienia zanieczyszczeń w atmosferze specjalistycznymi urządzeniami pomiarowymi.

Pracownicy mają obowiązek stosować wymagane środki ochrony indywidualnej.

Wykonawcy powinni korzystać ze specjalnych urządzeń kontrolnych oraz zabezpieczających przed oraz w trakcie pracy w przestrzeni zamkniętej.

3. PODSTAWOWE DEFINICJE

- Kontraktor - dostawca towarów bądź usług wykonujący pracę na terenie Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o.
- Zasada kardynalna - zasada, której naruszenie stanowi poważne zagrożenie dla życia lub zdrowia bądź środowiska naturalnego.
- Koordynator ds. współpracy z kontraktorem (Contractor Coordinator) – Pracownik Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o. odpowiadający za koordynowanie działań kontraktora oraz jego pracowników i podwykonawców na miejscu.
- Służby Awaryjne – Służby ochrony, straż pożarna lub służby bezpieczeństwa, w zależności od oddziału i miejsca. Służby mogą, ale nie muszą znajdować się na terenie firmy Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o.
- Drobne naruszenie – Jakiegokolwiek inne naruszenie niż poważne naruszenie.
- Poważne naruszenie – jakiegokolwiek naruszenie wymagań dotyczących ochrony środowiska oraz BHP, które stanowi zagrożenie dla ludzkiego życia, zdrowia lub środowiska.
- Komisja – komisja składająca się z personelu Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o. w miejscu robót, odpowiedzialna za zgłaszanie naruszeń ze strony kontraktora wymagających spotkania z kierownictwem kontraktora.
- Miejsce/teren robót – lokalizacja placówki na terenie Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o., w której wykonywane są prace.

- Materiał niebezpieczny – materiał, który ze względu na swoje właściwości chemiczne, fizyczne bądź biologiczne może w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nim, w związku z przewozem lub magazynowaniem spowodować śmierć, rozstrój zdrowia lub uszkodzenie ciała ludzkiego albo zniszczenie lub uszkodzenie dóbr materialnych.

4. WYMAGANIA DLA KONTRAKTORÓW W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA I BHP

- 4.1. Kontraktorzy ponoszą odpowiedzialność za stosowanie się pracowników, podwykonawców do wytycznych w zakresie ochrony środowiska i BHP, a także do odpowiednich przepisów, podczas wykonywania prac.
- 4.2. Każdy kontraktor przejdzie odpowiedni proces weryfikacyjny w zakresie ochrony środowiska i BHP. Proces wstępnych kwalifikacji pozwoli wyłonić kontraktorów, sprzedawców i dostawców usług, którzy dysponują odpowiednimi programami ochrony środowiska i BHP, z udokumentowaną w tym zakresie aktywnością oraz wynikami w swojej dziedzinie.
- 4.3. Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. zastrzegają sobie prawo do sprawdzenia, czy kontraktor oraz wszyscy jego pracownicy spełniają zawarte w kontrakcie wymagania, w tym szkolenia oraz badania medyczne.
- 4.4. Działania i efekty pracy kontraktora będą poddawane kontroli i ocenie (w zakresie ochrony środowiska i BHP), co pozwoli upewnić się, że kontraktor przez cały czas stosuje się do polityki oraz procedur Spółki oraz dąży do tego, aby miejsce pracy było bezpieczne i przyjazne dla pracowników.
- 4.5. Do każdego projektu zostanie przydzielony Koordynator ds. współpracy z kontraktorem Spółki. Z osobą tą, jako przedstawicielem Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o., będzie można się kontaktować we wszystkich sprawach dotyczących wykonywanych zadań.
- 4.6. Przed rozpoczęciem prac na terenach będących własnością Spółki, kontraktorzy zobowiązani są prowadzić z pracownikami spotkania robocze na tematy BHP, na których omawiane będą punkty niniejszej procedury.
- 4.7. Wymagania zawarte w niniejszej procedurze są uzupełnieniem warunków i ustaleń wszelkich Umów lub Zleceń Zakupu zawartych pomiędzy kontraktorami, a Polskimi Zakładami Lotniczymi Sp. z o.o. i stanowią ich przedmiotową część.
- 4.8. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące niniejszej procedury z wytycznymi lub jakichkolwiek kwestii z zakresu ochrony środowiska i BHP związanych z Państwa działalnością, prosimy o kontakt z Działem ESH
- 4.9. Każdy kontraktor jest zobowiązany:
 - Mieć stały dostęp do niniejszej procedury jako źródła odniesienia,
 - Zgłaszać niezwłocznie do Działu ESH wszelkie uszkodzenia ciała, uwolnienia substancji do środowiska lub sytuacje grożące wypadkiem
 - Przeprowadzać codzienne inspekcje w miejscu prac, aby upewnić się, że prace są wykonywane zgodnie z wymaganiami zawartymi w procedurze. Wyniki kontroli oraz ewentualne czynności naprawcze należy omawiać z Koordynatorem ds. współpracy z kontraktorem.

Niezastosowanie się do procedur bezpieczeństwa jest równoznaczne z cofnięciem wszystkich przywilejów kontraktora.

Spółka PZL Mielec zastrzega sobie prawo do zażądania od kontraktora egzemplarza programu kontroli zagrożeń, certyfikatów ze szkoleń, rejestru wypadków lub innych dokumentów związanych z polityką ochrony środowiska i BHP, w celu sprawdzenia, czy kontraktor postępuje zgodnie z wymogami prawnymi w tym zakresie.

5. SPRZĄTANIE I UTRZYMYWANIE CZYSTOŚCI

- 5.1. Kontraktorzy zobowiązani są do stałego utrzymywania wysokich standardów czystości w miejscach prac, które należy codziennie sprzątać.
- 5.2. Wszystkie sprzęty i materiały należy przechowywać w sposób uporządkowany.
- 5.3. Surowiec drzewny, który nie jest używany, należy przechowywać w porządku, a gwoździe usunąć lub zagiąć celem uniknięcia ran kłutych.
- 5.4. Nie należy blokować dostępu do sprzętu bezpieczeństwa, szaf elektrycznych, wyłączników głównych, szaf zabezpieczających na substancje niebezpieczne, wyjść ewakuacyjnych, telefonów, natrysków bezpieczeństwa, myjek do oczu, gaśnic, węży hydrantowych itp.
- 5.5. Nie wolno przechowywać jakichkolwiek materiałów na zewnątrz, bez pozwolenia Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem. Dodatkowe informacje zawierają punkty 24 i 25 niniejszej instrukcji.
- 5.6. Każdy kontraktor zobowiązany jest do wykonywania prac w sposób pozwalający zminimalizować i kontrolować przenikanie hałasu, pyłu lub odpadów na tereny przyległe do miejsca robót.
- 5.7. Kontraktor zostanie niezwłocznie poinformowany przez swojego Koordynatora o wykrytych podczas inspekcji niezadowolających wynikach czynności porządkowych, wykonywanych przez pracowników kontraktora.
- 5.8. Zabronione jest układanie przewodów elektrycznych w miejscach często uczęszczanych lub w przejściach. W przypadku konieczności przeprowadzenia przewodu w miejscu często uczęszczanym, przewód musi być całkowicie zabezpieczony przez konstrukcję zapewniającą wykluczenie uszkodzenia przewodu.
- 5.9. Wszelkie niebezpieczeństwa związane z poślizgnięciem lub potknięciem należy natychmiast zgłaszać osobie nadzorującej teren prowadzonych prac lub Koordynatorowi ds. współpracy z kontraktorem.
- 5.10. Koordynator ds. współpracy z kontraktorami w porozumieniu z Działem ESH wskaże miejsca przechowywania materiałów niebezpiecznych.

6. PRACA W KOMÓRCE ORGANIZACYJNEJ

- 6.1. Kontraktor nie ma dostępu ani prawa wykonywania żadnych czynności podczas obsługi linii produkcyjnej lub sprzętu wykorzystywanego przy produkcji, o ile nie zostanie do tego oddelegowany przez Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem.
- 6.2. Jeśli prace budowlane są wykonywane na terenie komórki produkcyjnej, powinny być koordynowane we współpracy z kierownictwem danej komórki.

- 6.3. Przed rozpoczęciem pracy, pracownicy kontraktora wykonujący czynności produkcyjne i technologiczne, powinni przejść przeszkolenie w zakresie działania i obsługi maszyn, przy których pracują.

7. WYMAGANIA ESH PRZY WYKONYWANIU RÓŻNYCH CZYNNOŚCI

- 7.1. **Prace z materiałami wybuchowymi** – Wykorzystanie jakichkolwiek materiałów wybuchowych, sprzętu do wysadzania, nakładek itp. wymaga analizy i zgody Koordynatora ds. współpracy z Kontraktorem, Działu ESH oraz Służb Awaryjnych. Analiza powinna uwzględnić charakterystykę terenu oraz oddziaływanie na tereny sąsiednie.
- 7.2. **Podłączenia do rurociągów** – Koordynator ds. współpracy z kontraktorem przeanalizuje poszczególne procedury otwierania rurociągów w miejscu robót, w tym zachowanie procedur bezpieczeństwa, kontrolę niebezpiecznych źródeł energii (blokada bezpieczeństwa lockout/ tagout) oraz karty charakterystyki materiałów niebezpiecznych wykorzystanych w rurociągach (jeśli dotyczy). i skonsultuje z Działem ESH.
- 7.3. **Pomieszczenia wymagające zachowania szczególnej czystości** – Podczas wykonywania prac w takich pomieszczeniach należy ograniczyć powstawanie pyłu i zanieczyszczeń. Należy stosować odpowiednią odzież, a w przypadku, gdy te wymagania wiążą się z zagrożeniem bezpieczeństwa, kontraktor powinien natychmiast skontaktować się ze swoim Koordynatorem. Przed wniesieniem do pomieszczeń czystych jakichkolwiek materiałów konstrukcyjnych, narzędzi, drabin itp. należy je wyczyścić najdokładniej jak to możliwe.
- 7.4. **Sprężone powietrze** – Zabrania się czyszczenia odzieży sprężonym powietrzem.
- 7.5. **Sal komputerowe** – W celu uniknięcia przypadkowego uruchomienia przycisków, włączników, wyłączników itp. nie należy umieszczać narzędzi lub materiałów na lub przy sprzętach znajdujących się w salach komputerowych. Sprzęt komputerowy znajdujący się w pobliżu miejsca, gdzie istnieje ryzyko unoszenia się lub spadania materiałów przewodzących (lutowanie, spawanie, piłowanie itp.), należy przed takim materiałem dokładnie zabezpieczyć.
- 7.6. **Beton, konstrukcje betonowe i podporowe** – Wszystkie wystające zbrojenia, na które mogą upaść pracownicy należy zabezpieczyć, celem uniknięcia ryzyka poważnych uszkodzeń ciała. Należy stosować nakładki na pręty zbrojeniowe. Pracownikom nie wolno wykonywać prac pod podwieszanymi elementami betonowymi. Pracownikom wykonującym operacje przy montażu zbrojeń na wysokości powyżej jednego metra od jakiegokolwiek powierzchni roboczej, należy zapewnić ochronę przed upadkiem z wysokości stosując odpowiednie zabezpieczenia i sprzęt ochronny. Odpowiednie deskowanie i system podporowy zostaną zaprojektowane, wykonane, wzmocnione i będą stale konserwowane w celu zabezpieczenia wszystkich pionowych i bocznych ładunków. Zbrojenia ścian, filarów, kolumn oraz podobne konstrukcje pionowe powinny być odpowiednio zabezpieczone, aby uniknąć ich przechylenia lub przewrócenia. Zostanie wyznaczona specjalna strefa ograniczonego wstępu na teren, gdzie będą wykonywane prace murarskie. Obszar tej strefy będzie obejmował wysokość budowanej ściany plus 1,2 m oraz całą jej długość.
- 7.7. **Prace rozbiórkowe i demontaż** – Przed dokonaniem rozbiórki jakiegokolwiek konstrukcji budowlanej, odpowiednio przeszkolona osoba powinna przeprowadzić ocenę techniczną

oraz środowiskową takiego przedsięwzięcia. Ocena powinna określić stan futryn okiennych i drzwiowych, ścian i podłóg oraz prawdopodobieństwo zawalenia się fragmentów konstrukcji, a także uwzględnić obecność materiałów niebezpiecznych.

- 7.8. **Obszary narażone na wyładowania elektrostatyczne (ESDS)** – Zawsze należy stosować odzież/ sprzęt zabezpieczający przed wyładowaniami statycznymi i sprawdzać skuteczność działania urządzeń chroniących przed wyładowaniami elektrostatycznymi. Nie należy dotykać sprzętu lub urządzeń narażonych na wyładowania elektrostatyczne.
- 7.9. **Korzystanie z elektryczności** – Kontraktorzy muszą uzgodnić ze swoimi Koordynatorami dostęp do odpowiednich źródeł elektryczności. Zabrania się korzystania z elektryczności poprzez podłączenia do stanowisk testowych lub sprzętu produkcyjnego. Decyzje o dostępie podejmuje upoważniony pracownik utrzymania ruchu..
- 7.10. **Silniki spalinowe wewnątrz pomieszczeń** – Zabrania się używania pojazdów z silnikami benzynowymi lub typu Diesel wewnątrz budynków bez wcześniejszej zgody i ustaleń z Koordynatorem ds. współpracy z kontraktorem, Służbami Awaryjnymi oraz Działem ESH
- 7.11. **Lasery** – Użycie sprzętu laserowego w miejscu robót wymaga wcześniejszej zgody Działu ESH.
- 7.12. **Hałas** – Zgodnie z obowiązującymi zasadami w Spółce i umieszczonym oznakowaniem, personel kontraktora, powinien stosować odpowiednie ochrony słuchu. Kontraktorzy mają obowiązek poinformować Koordynatorów o planowanym przeprowadzeniu prac, w których poziom natężenia hałasu przekroczy 85 dBA. Wszelkie prace, podczas których przewidywany poziom natężenia hałasu przekroczy 85 dBA, wymagają odpowiedniego odgródnienia i oznakowania terenu robót, jeśli Koordynator ds. współpracy z Kontraktorem uzna to za konieczne.
- 7.13. **Sprzęt radiograficzny** – Wykorzystanie w miejscu robót jakiegokolwiek sprzętu emitującego promieniowanie (urządzenia emitujące promienie Rentgena, źródła radioaktywne, itp.) wymaga wcześniejszej zgody Działu ESH. Źródeł promieniowania nie można pozostawiać bez nadzoru lub na noc na terenie Spółki.
- 7.14. **Instalacja tryskaczowa** – Kontraktorom nie wolno instalować lub modyfikować instalacji tryskaczowej bez odpowiedniej dokumentacji potwierdzonej przez pracujące na miejscu Służby ds. Ochrony Przeciwpożarowej. Prace przy instalacji tryskaczowej mogą wykonywać wyłącznie uprawnieni/ wykwalifikowani pracownicy.
- 7.15. **Tymczasowe urządzenia grzewcze** – Użycie i lokalizacja urządzenia grzewczego wymaga także wcześniejszej zgody Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem. W dniu, w którym wykorzystane będzie urządzenie grzewcze musi być ponadto wydane pozwolenie na prace stwarzające zagrożenie pożarowe (zob. część na temat prac stwarzających zagrożenie pożarowe).

8. REAKCJA I POWIADAMIANIE O NAGŁYCH WYPADKACH

8.1. Pożar

W przypadku pożaru należy zlokalizować i uruchomić najbliższy ręczny ostrzegacz pożarowy lub zadzwonić pod numer alarmowy odpowiedni dla danego terenu robót. W ten sposób informacja o pożarze zostanie przekazana bezpośrednio do dyspozytora.

Bez odpowiednich uprawnień i przeszkolenia w zakresie obsługi podręcznego sprzętu gaśniczego nie należy podejmować samodzielnych prób gaszenia pożaru.

8.2. Ewakuacja

Konieczność ewakuacji jest oznajmiana odpowiednim sygnałem dźwiękowym. Należy bezwzględnie zastosować się do niżej podanych zasad dotyczących ewakuacji:

- W czasie ewakuacji należy unikać chaosu i opuszczać zagrożony teren możliwie szybko.
- Koordynator ds. współpracy z kontraktorem, przed przystąpieniem do prac kontraktora poinformuje go o drogach ewakuacyjnych i najbliższych miejscach zbiórki.

8.3. Wypadki z uszkodzeniem ciała

W przypadku uszkodzenia ciała lub nagłej choroby, należy wybrać numer awaryjny z dowolnego telefonu znajdującego się na terenie Spółki PZL Mielec.

Przekazać dyspozytorowi następujące informacje:

- rodzaj sytuacji awaryjnej (uszkodzenie ciała, uwolnienie substancji, pożar)
- lokalizację zdarzenia
- Swoje nazwisko oraz nazwę firmy, dla której się pracuje.

O zaistniałym zdarzeniu należy również niezwłocznie poinformować Koordynatora oraz Dział ESH

8.4. Uwolnienie substancji

Nie wolno utylizować substancji chemicznych poprzez wylewanie ich do ziemi, kanalizacji lub studzienek burzowych. Informacje na temat możliwości utylizacji chemikaliów można uzyskać u swojego Koordynatora.

Poprzez **uwolnienie substancji** rozumie się przypadkowe rozsypanie/ rozlanie jakiegokolwiek wyrobu poza pojemnik, w którym jest przechowywany. Nie dotyczy to zaplanowanych sytuacji podczas użytkowania wyrobu.

Nie ma określonej minimalnej ilości rozsypanego/ rozlanego produktu, która kwalifikowałaby takie zdarzenie jako uwolnienie substancji.

Wszelkie przypadki uwolnienia substancji, także poza budynkiem, należy **natychmiast zgłaszać** wybierając numer alarmowy odpowiedni dla danego obszaru prac i przekazać dyspozytorowi następujące informacje:

- rodzaj sytuacji awaryjnej (uszkodzenie ciała, uwolnienie substancji, pożar)
- lokalizacja (nazwa/ numer oddziału, litera znakująca budynek, numer kolumny itp.)
- swoje nazwisko oraz nazwę firmy, dla której się pracuje
- charakterystykę uwolnionego materiału

- ilość uwolnionego materiału
- godzinę, o której doszło do uwolnienia materiału.

Kontraktorzy ponoszą odpowiedzialność za wszelkie uwolnienia substancji, do których dochodzi w wyniku wykonywania przez nich prac w placówkach Spółki PZL Mielec. Kontraktor musi natychmiastowo usunąć uwolnienie: zebrać rozsypaną substancję/ lub zetrzeć sorbentami i umieścić rozsypaną substancję / zanieczyszczony sorbent do odpowiednich pojemników, a następnie przekazać do utylizacji.

Jeśli Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. uzna, że usunięcie uwolnionej substancji przekracza możliwości kontraktora lub gdy kontraktor nie usunie uwolnionej substancji w należyty sposób, Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. oddelegują do tego zadania swoich pracowników lub zatrudnionych w tym celu specjalistów.

W każdym przypadku, kosztem usuwania uwolnionej substancji zostanie Kontraktor obciążony. Może to także dotyczyć usunięcia zanieczyszczonych materiałów jak również przywrócenia terenu do poprzedniego stanu.

Po usunięciu uwolnionej substancji kontraktor jest zobowiązany pobrać próbki i wykonać analizę w akredytowanym laboratorium by udowodnić, że zanieczyszczenie zostało usunięte. Próbki muszą być pobrane przez udziale koordynatora oraz Działu ESH

Do czasu otrzymania wyników wszelkie prace w miejscu zdarzenia muszą być wstrzymane, a teren odgrodzony przed dostępem osób postronnych zgodnie z pkt. 27 niniejszej instrukcji. Wyniki analizy muszą być przekazane do Działu ESH który stwierdzi czy zanieczyszczenia zostały usunięte.

W przypadku stwierdzenia zanieczyszczenia elementów środowiska kontraktor będzie musiał usunąć zanieczyszczenie w celu przywrócenia terenu do poprzedniego stanu. Usunięcie zanieczyszczeń musi być udokumentowane powtórnią analizą próbek.

Po oczyszczeniu kontraktor musi wypełnić miejsce uwolnienia substancji czystym materiałem zgodnie z pkt.29 niniejszej instrukcji.

9. REJESTR I POWIADAMIANIE O WYPADKACH

Kontraktorzy powinni natychmiast informować Dział ESH lub osobę nadzorującą ze Spółki PZL Mielec, której podlegają, o przypadkach uszkodzenia ciała, choroby pracownika, zgubienia lub uszkodzenia mienia Spółki PZL Mielec, w tym także o zdarzeniach z udziałem podwykonawców kontraktora.

Kontraktorzy powinni współpracować z Koordynatorem i Działem ESH podczas dochodzenia przyczyn i okoliczności powstania zdarzenia oraz przy wdrażaniu związanych z nim czynności naprawczych.

Raport zawierający ocenę przyczyny zdarzenia oraz czynności naprawcze należy przekazać Koordynatorowi ds. współpracy z Kontraktorem oraz do Działu ESH w ciągu 24 godzin od zdarzenia.

Wszelkie informacje o stanowiących zagrożenie warunkach lub zdarzeniach należy zgłaszać Koordynatorowi oraz do Działu ESH niezwłocznie podejmować działania w celu ich wyeliminowania.

Spółka PZL Mielec wymaga przedstawienia dokumentów koordynatorowi na temat przypadków uszkodzeń ciała odniesionych przez wykonawców robót w trakcie wykonywania prac na terenie Spółki. Informację o zdarzeniu Dział ESH wprowadzi do rejestru wypadków.

W przypadku zaistnienia wypadku podwykonawca poinformuje koordynatora i Dział ESH o zdarzeniu, jego okolicznościach oraz doznanym urazie.

10. BADANIE PRZYCZYN WYPADKÓW/ INCYDENTÓW

Obowiązkiem Działu ESH jest przeprowadzenie, w obecności kontraktora, dochodzenia w sprawie każdego wypadku, przypadku uszkodzenia ciała lub uwolnienia substancji, w tym sytuacji grożących wypadkiem, celem zapobieżenia takim sytuacjom w przyszłości. W przypadku każdego zdarzenia należy:

- zabezpieczyć teren specjalnymi barierkami/ taśmą ostrzegawczą, aby odgrodzić miejsce zdarzenia,
- dokonać oględzin miejsca zdarzenia; powinno się to odbyć w obecności personelu Działu ESH jak również Koordynatora ds. współpracy z kontraktorami
- wysłuchać świadków, jeśli zajdzie taka konieczność,
- sfotografować/ sporządzić rysunkowy schemat miejsca zdarzenia,
- Raport powinien zawierać opis zdarzenia, jego przyczyny oraz działania naprawcze, wraz z harmonogramem ich wprowadzania.
- Raport ze zdarzenia zostanie wypełniony przez Dział ESH pod kątem wszystkich zdarzeń, których skutek wiąże się z uznaniem za szkodliwe, uwolnieniem substancji lub znacznym uszkodzeniem mienia.

11. OCHRONA I PROFILAKTYKA PRZECIWPOŻAROWA

- Nie wolno blokować wyjść ewakuacyjnych, o ile nie zostało to ustalone z Koordynatorem ds. współpracy z Kontraktorem. oraz Działem ESH
- Należy zapewnić stały dostęp do sprzętu gaśniczego, przeciwpożarowego oraz możliwość wjazdu pojazdom uprzywilejowanym.
- Kontraktorzy mają obowiązek zapoznać swoich pracowników ze sposobami informowania o pożarze, usytuowaniu alarmów przeciwpożarowych oraz postępowaniu w przypadku alarmu.
- Kontraktorzy muszą posiadać własny sprzęt gaśniczy odpowiedni do typów zagrożeń, jakie występują w ich miejscu pracy.

- Gaśnice będące własnością kontraktora muszą raz w roku przechodzić kontrolę przeprowadzoną przez uprawnioną osobę, a raz w miesiącu oględziny dokonane i udokumentowane przez kontrahenta.
- Ciecze palne i łatwopalne jednorazowo rozdzielane w ilościach przekraczających 18,9 l należy:
 - Rozdzielać w miejscu oddalonym od innych miejsc działania o przynajmniej 7,6 m lub oddzielonych konstrukcją chroniącą przed ogniem w czasie nie krótszym niż 1 godzina.
 - Przechowywać w bezpiecznych, przeznaczonych do tego celu pojemnikach
 - Sprawdzać pod kątem zapewnienia odpowiedniej wentylacji, aby uniknąć osiągnięcia stężeń przekraczających dolną granicę palności o 10%.
 - Przelewać wyłącznie pomiędzy elektrycznie sprężonymi pojemnikami.
- Nie używane ciecze łatwopalne należy przechowywać w specjalnie do tego przeznaczonych pomieszczeniach, natomiast w przypadku gdy pojemniki znajdują się na zewnątrz budynku powinny znajdować się w nie mniejszej odległości niż 20m od budynku.
- W przypadku alarmu kontraktor ma obowiązek ewakuacji pracowników z zagrożonego terenu wykorzystując drogi i wyjścia ewakuacyjne zgodnie z planem ewakuacji
- **W obiektach oraz na terenie Spółki PZL Mielec obowiązuje całkowity zakaz palenia oprócz miejsc do tego przeznaczonych.**

12. SPAWANIE, CIĘCIE I LUTOWANIE TWARDE

12.1. Przed rozpoczęciem spawania, cięcia, lutowania lub lutowania twardego, prac z użyciem ognia lub osadzaków, sprzętu iskrzącego i/lub wytwarzającego ciepło, należy uzyskać pozwolenie na wykonywanie prac stwarzających zagrożenie pożarowe.

- Pozwolenie musi zostać potwierdzone podpisem Koordynatora oraz Inspektora ppoż
- W miejscach gdzie przeprowadza się operacje spawania, cięcia i lutowania twardego musi być natychmiastowy dostęp do sprzętu gaśniczego.
- Elementy przeznaczone do cięcia, spawania lub podgrzewania należy przenieść w wyznaczone, bezpieczne miejsce lub – jeśli nie można ich przenieść – należy w bezpieczne miejsce usunąć z najbliższego otoczenia wszelkie przedmioty/ materiały stwarzające zagrożenie pożarowe. Jeśli nie da się usunąć przedmiotów stwarzających zagrożenie pożarowe należy przeprowadzić ocenę i ustalić, które pozwolą ochronić stacjonarne źródła zagrożenia przed wysoką temperaturą, iskrami lub żużlem spawalniczym.
- Personel pracujący przy, nad lub pod miejscem, gdzie odbywa się spawanie, opalanie lub szlifowanie należy zabezpieczyć przed spadającymi lub unoszącymi się przedmiotami.
- Jeśli w trakcie oceny przed rozpoczęciem prac okaże się, że może dojść do nagromadzenia zanieczyszczeń, należy zapewnić odpowiednią wentylację mechaniczną i ochronę dróg oddechowych.
- Jeśli nie ma możliwości zastosowania specjalnych kurtyn lub barier, w bezpiecznej odległości od miejsca prac należy umieścić znaki „Nie patrz na łuk spawalniczy” bez

odpowiedniej osłony oczu, ostrzegające przechodzące w pobliżu osoby przed niebezpieczeństwem związanym z patrzeniem na łuk spawalniczy.

- Wytwarzane odpady pospawalnicze umieszczać na bieżąco w metalowym pojemniku.

12.2. Spawanie i cięcie gazowe

- Przed rozpoczęciem każdej zmiany należy przeprowadzać kontrolę węży i palników zawierających acetylen, tlen, paliwo gazowe lub inne substancje, które mogą się zapalić lub być szkodliwe dla pracowników.
- Uszkodzone węże i palniki należy oznaczać etykietą „Nie używać” i natychmiast wycofać z użytku.
- Pojemników z acetylenem nie wolno przechowywać w pozycji poziomej.
- Palniki należy zapalać specjalnymi zapalnikami; nie wolno używać zapalek lub ognia wykorzystywanego w pracach stwarzających zagrożenie pożarowe.
- Na węzłach należy stosować specjalne zawory eliminujące wypływ lub przepływ wsteczny gazu.
- Nie używane palniki należy zakręcić i usunąć

12.3. Spawanie i cięcie łukiem elektrycznym

- W czasie spawania i cięcia łukiem elektrycznym należy stosować niepalne lub ogniochronne ekrany chroniące pracowników i inne znajdujące się w pobliżu osoby przed bezpośrednim promieniowaniem łuku.
- Przewody sprzętu wykorzystywanego do spawania i cięcia łukiem elektrycznym muszą być elastyczne, w pełni zaizolowane i przystosowane do maksymalnych wymagań prądowych wykonywanej pracy. Nie należy używać uszkodzonych przewodów.
- Włącznik mocy urządzenia musi być otwarty w momencie, gdy osoba wykonująca spawanie lub cięcie musi opuścić stanowisko pracy lub na jakiś czas przerwać operację, lub w sytuacji gdy maszynę trzeba przesunąć.
- Wszystkie kable przewody powrotne oraz uziemiające maszyn spawalniczych i tnących łukiem elektrycznym muszą spełniać wymogi zawarte w przepisach.
- Zacisk przewodu spawalniczego należy zakładać bezpośrednio na spawany materiał.

13. SZKOLENIA

13.1. Kontraktorzy powinni poinstruować każdego ze swoich pracowników i podwykonawców w jaki sposób rozpoznawać i unikać warunków niebezpiecznych, a także w zakresie przepisów mających zastosowanie w danym środowisku pracy, co pozwoli kontrolować i/lub wyeliminować wszelkie zagrożenia lub narażenia na choroby/ uszkodzenia ciała.

13.2. Kontraktorzy powinni prowadzić rejestr szkoleń swoich pracowników.

- 13.3. Na żądanie, Koordynator ds. współpracy z kontraktorem oraz przedstawiciel Działu ESH ma prawo otrzymać dokumentację oraz certyfikaty ze szkoleń pracowników kontraktora, informacje o ryzyku zawodowym na stanowisku pracy.

14. PRACA NA WYSOKOŚCI

- 14.1. **Praca na wysokości** – jest to praca, wykonywana na powierzchni znajdującej się na wysokości co najmniej 1 metr nad poziomem podłogi lub ziemi.

Do pracy na wysokości nie zalicza się pracy na powierzchni, niezależnie od wysokości, na jakiej się znajduje, jeżeli powierzchnia ta osłonięta jest ze wszystkich stron do wysokości co najmniej 1,5 metra pełnymi ścianami lub ścianami z oknami szklanymi, a także jeżeli jest wyposażona w inne stałe konstrukcje lub urządzenia chroniące pracownika przed upadkiem z wysokości.

Prace na wysokości powyżej 1,83 m uważa się za prace szczególnie niebezpieczne.

Na powierzchniach wzniesionych na wysokość powyżej 1 metra nad poziom podłogi lub ziemi, na których w związku z wykonywaną pracą mogą przebywać pracownicy lub służących jako przejścia, powinny być zainstalowane balustrady składające się z poręczy ochronnych umieszczonych na wysokości co najmniej 1,1 m i krawężników o wysokości co najmniej 0,15 m. Pomiędzy poręczami i krawężnikami powinna być umieszczona w połowie wysokości poprzeczka lub przestrzeń ta powinna być wypełniona w sposób uniemożliwiający wypadnięcie osób.

- Kontraktorzy zobowiązani są stosować procedurę Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o. dotyczące pracy na wysokości, zgodnie z instrukcją ESH-03 „Wykonywanie prac na wysokości”
 - Pracownicy i kontraktorzy wykonujący prace na wysokościach powyżej 1 m nie korzystający z technicznych środków zabezpieczających przed upadkiem z wysokości (takich jak barierki ochronne, ogrodzenia czy ścianki) mają obowiązek stosowania ochrony indywidualnej.
 - Kontraktorzy mają obowiązek zapewnić wszystkim pracownikom wykonującym prace na wysokości powyżej 1 m powierzchni roboczej podstawową ochronę przed upadkiem z wysokości tam, gdzie jest to możliwe i dodatkową ochronę przed upadkiem z wysokości jeśli podstawowa okaże się niewystarczająca.
 - W przypadku prac wymagających odłączenia od punktu mocowania, należy stosować specjalne pasy ze sprzączkami i szelkami oraz dwie amortyzujące linki asekuracyjne z karabińczykami. Przed odłączeniem się od pierwotnego punktu mocowania, należy przytwierdzić drugą linkę asekuracyjną do odpowiedniego punktu mocowania.
 - Punkt mocowania musi znajdować się na wysokości pasa pracownika lub powyżej tej wysokości.
- 14.2. **Pracownicy wykonujący pracę na wysokości powyżej 3 metrów, bezwzględnie są zobowiązani do stosowania osobistych środków ochrony indywidualnej chociaż korzystają z technicznych środków zabezpieczających przed upadkiem z wysokości (takich jak barierki ochronne, ogrodzenia czy ścianki).**

14.3 Systemy podstawowej ochrony przed upadkiem z wysokości

System podstawowej ochrony przed upadkiem z wysokości (np. barierki ochronne) stanowi zabezpieczenie podczas przemieszczania się i pracy na wysokościach, w miejscach, gdzie nie ma ścian, a także w przypadku nieosłoniętych otworów w podłodze.

Do podstawowej ochrony przed upadkiem należą, choć nie wyłącznie, zamontowane na stałe barierki, rusztowania, podnośniki montażowe oraz inne zatwierdzone urządzenia podnośnikowe.

14.4. Systemy dodatkowej ochrony przed upadkiem z wysokości

System dodatkowej ochrony przed upadkiem z wysokości składa się z szelek bezpieczeństwa oraz linki bezpieczeństwa z amortyzatorem.

Dodatkową ochronę przed upadkiem z wysokości należy stosować, gdy podstawowa jest niewystarczająca lub niemożliwa do zastosowania.

Użycie dodatkowej ochrony przed upadkiem wiąże się z uprzednim przygotowaniem planu ratunkowego umożliwiającego podjęcie natychmiastowej akcji ratunkowej w przypadku, gdy dojdzie do upadku z wysokości pracownika korzystającego z systemu ochrony.

14.5. Liny bezpieczeństwa

- System pionowych lin bezpieczeństwa musi być dostosowany (dotyczy to także samych lin) do ochrony przed upadkiem z wysokości
- Liny bezpieczeństwa można montować w pionie lub poziomie, jednakże w sposób umożliwiający przemieszczanie się pracowników pracujących na wysokościach.
- Liny poziome muszą być odpowiednio naprężone celem uniknięcia odchylenia.
- Liny poziome muszą stanowić punkt zaczepienia na wysokości pasa lub powyżej tego poziomu.
- Pionowe liny bezpieczeństwa, wykorzystywane do zabezpieczeń podczas przemieszczania się w pionie, muszą być wyposażone w przesuwne uchwyty lin lub składać się z linki asekuracyjnej z funkcją samozwijania, przymocowanej bezpośrednio do szelek bezpieczeństwa.
- Przesuwne uchwyty lin, dostosowane do danego typu liny, są jedynym sposobem bezpiecznego mocowania linki asekuracyjnej na linie pionowej. Linek asekuracyjnych nie należy mocować na linach pionowych poprzez węzły lub pętelki.
- Przed pierwszym użyciem (a następnie raz w roku) kompetentna osoba wraz z użytkownikiem sprzętów powinny dokonać kontroli wszystkich sprzętów zabezpieczających przed upadkiem z wysokości.
- Uszkodzony sprzęt należy natychmiast oznakować etykietą „Nie używać” i wycofać z użytku.
- Wszyscy pracownicy kontraktora skierowani do pracy na wysokości muszą przejść pełne przeszkolenie w zakresie postępowania podczas pracy, a także użytkowania sprzętu bezpieczeństwa.
- Siatki bezpieczeństwa wolno stosować wyłącznie za zgodą Koordynatora ds. kontaktów z kontraktorem.

15. PRACE NA DACHU/ DOSTĘP

- Dostęp do prac na dachu wymaga wcześniejszej zgody Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem.
 - Pracownicy wykonujący prace w odległości mniejszej niż 3,0 m od krawędzi dachu powinni przed rozpoczęciem zadań przeanalizować z Koordynatorem wymagania dotyczące ochrony przed upadkiem z wysokości w porozumieniu z Działem ESH
 - Kontraktorzy pracujący na dachu znajdującym się powyżej wysokości 1,83 m i z niezabezpieczoną krawędzią, wymagają ochrony przed upadkiem z wysokości w jeden z następujących sposobów:
 - a) budowa tymczasowego, zatwierdzonego systemu barierek ochronnych,
 - b) indywidualna ochrona przed upadkiem z wysokości (urządzenia zabezpieczające przed upadkiem z wysokości)
 - c) system monitorowania bezpieczeństwa zapobiegający upadkowi z wysokości
- Uwaga:** sposób c) wykorzystuje się, gdy a) i b) nie znajdują zastosowania.
- Pracownicy kontraktora, wykonujący samodzielnie prace na dachu, muszą uzyskać pozwolenie Koordynatora.
 - Bez zgody Koordynatora pracownikom nie wolno wchodzić na dach, gdy panują trudne warunki atmosferyczne.

16. RUSZTOWANIA

- Przed rozpoczęciem prac, wszystkie rusztowania muszą zostać sprawdzone przez kompetentnego pracownika kontraktora oraz opatrzone etykietą z podpisem informującą, że nadają się do użytku.
- Kompetentna osoba zajmująca się sprawami kontraktora musi codziennie sprawdzać spójność rusztowań.
- Rusztowania należy wznosić zgodnie z obowiązującymi zasadami, przepisami i zgodnie z dokumentacją techniczną.
- Elementy rusztowania będące w złym stanie należy wycofać z użycia do momentu ich naprawienia lub wymiany.
- Podłoże platform rusztowania powinno być nieuszkodzone, sztywne i wytrzymałe na maksymalne dopuszczalne obciążenia.
- Pomosty robocze, wykonane z desek lub bali, powinny być dostosowane do dopuszczalnego obciążenia, szczelne i zabezpieczone przed zmianą położenia.
- Rusztowania należy wznosić poziomo (*kolejnymi poziomami*) i okresowo sprawdzać, czy są dobrze wypoziomowane.

- Na czas wznoszenia rusztowania należy stosować środki ochrony przed upadkami
- W trudnych warunkach pogodowych, takich jak np. wiatr, deszcz, lód lub śnieg, osoba nadzorująca roboty może wyłączyć rusztowanie z eksploatacji do odwołania. Do wejścia na wyższy poziom rusztowania używa się drabin lub schodów. Po rusztowaniach nie należy się wspinać, jeśli nie zostały do tego przeznaczone.

17. DRABINY

- Drabin wykonanych z materiałów przewodzących prąd nie wolno używać do prac przy elementach pod napięciem.
- Drabiny powinny posiadać odpowiednie oznaczenia producenta, takie jak tabliczka znamionowa.
- Pracownicy używający drabin powinni zostać przeszkoleni w zakresie ich konserwacji, posługiwania się nimi i ich kontroli.
- Zabronione jest używanie uszkodzonych drabin.
- Drabin nie wolno używać w celach niezgodnych z ich pierwotnym przeznaczeniem.
- Należy dołożyć wszelkich starań, aby nie używać drabiny jako powierzchni roboczej przez dłuższy czas. Tam, gdzie to możliwe, należy używać podnośników.
- Jeśli zachodzi potrzeba użycia drabiny jako powierzchni roboczej, należy przedsięwziąć takie środki ostrożności, jak:
 - a) użycie osobistych środków hamowania spadania (jeśli to możliwe),
 - b) zastosowanie sprzętu stabilizującego drabinę,
 - c) mocowanie (*do podłoża lub ściany*).
- Jeśli drabiny używa się w celu wejścia na położoną wyżej powierzchnię roboczą, boczne podłużnice drabiny powinny wystawać co najmniej 0,75 m ponad tę powierzchnię. Jeśli nie jest to możliwe, należy przedsięwziąć inne środki bezpieczeństwa takie jak np. podnośnik (zwyżka).
- Drabiny należy opierać jedynie na równym i stabilnym podłożu pod kątem od 65 do stopni. W razie wątpliwości drabinę należy umocować, aby zapobiec jej przypadkowemu przesunięciu.
- Drabin nie wolno obciążać ponad ich dopuszczalne obciążenie. Wartość dopuszczalnego obciążenia winna być uwidoczniiona na drabinie.
- Drabiny wieloczęściowe łączone lub wysuwane muszą być używane w taki sposób, aby zapobiec przemieszczaniu się ich różnych części względem siebie. Segmenty drabiny rozstawnej powinny być spięte łańcuchem lub połączeniem ograniczającym jej rozstaw.
- Wszystkie drabiny zakupione po 01.05.2004 r. muszą posiadać „Deklarację zgodność CE”, a pozostałe drabiny zakupione w terminie wcześniejszym niż w/w muszą posiadać co najmniej krajowy znak bezpieczeństwa „B”. Wszystkie drabiny, które nie posiadają właściwego znaku muszą być wycofane z użycia.

18. PODNOŚNIKI MONTAŻOWE

- Podnośniki montażowe (z wysięgnikiem, nożycowe, typu „snorkel” itp.) oraz inne mechanicznie podwieszane platformy robocze powinny być stosowane zgodnie z odpowiednimi przepisami oraz standardami przemysłowymi, a ponadto spełniać wymagania Spółki PZL Mielec dotyczące wózków jezdniowych. Każdego dnia przed rozpoczęciem pracy urządzenie jezdno-podnoszące powinno być sprawdzone za pomocą listy kontrolnej obowiązującej wszystkie wózki jezdne Spółki.
- Wszyscy pracownicy obsługujący podnośniki montażowe powinni przejść odpowiednie szkolenie z zakresu obsługi danego urządzenia.
- Pracownicy wykonujący pracę podnośnika powinni być wyposażeni w szelki bezpieczeństwa, linkę bezpieczeństwa z amortyzatorem podpiętą do punktu mocowania oraz kask ochronny. Zabrania się wchodzić na poręcze, szyny i wsporniki lub wychylać się poza podnośnik.
- Obszary poniżej prac wysokościowych powinny być czytelnie oznakowane słupkami, taśmami i znakami ostrzegawczymi celem ochrony osób pracujących na ziemi.
- Główne tereny budowy należy odgrodzić, a znaki ostrzegawcze ustawić tak, aby uniemożliwić wstęp osobom nieupoważnionym.
- Bez uzyskania zgody Koordynatora, kontraktorowi nie wolno korzystać z suwnic, podnośników lub wózków jezdniowych będących własnością Spółki PZL Mielec
- Żurawi przejezdnych, w tym przenośnych żurawi masztowych, koparek łyżkowych lub podobnego sprzętu nie wolno używać w odległości mniejszej niż 35 m od napowietrznych linii wysokiego napięcia.
- Każdy uszkodzony lub w inny sposób stwarzający zagrożenie podnośnik powinien być niezwłocznie wycofany z użycia.
- W przypadku konieczności wyjścia z poniesionego podnośnika, każdy pracownik winien zostać bezpiecznie przymocowany do znajdującego się powyżej punktu kotwienia.
- Operator winien skontrolować podnośniki pod kątem bezpieczeństwa posługiwania się nimi przed rozpoczęciem każdej zmiany.

Szczegółowe informacje dotyczące obowiązujących przepisów w Spółce PZL Mielec dotyczących pracy na wysokości zawarte są w Instrukcji ESH-03 – „Wykonywanie prac na wysokości”.

19. DŹWIGI I SPRZĘT DŹWIGOWY

- Obsługa dźwigów i sprzętu dźwigowego przez kontraktora powinna odbywać się zgodnie z zaleceniami i ograniczeniami podanymi przez producenta.
- Operatorzy dźwigów muszą posiadać odpowiednie uprawnienia do obsługi tego typu urządzeń.
- Sprzęt należy konserwować i kontrolować zgodnie z wymogami ustawowymi.

- Koordynator ds. współpracy z Kontraktorem po powzięciu informacji od kontraktora musi powiadomić Dział ESH możliwie jak najwcześniej, o przeprowadzaniu prac z wykorzystaniem dźwigów.
- Zabrania się przewożenia ludzi na hakach dźwignic lub kulach wyburzeniowych.
- Jeśli wysokość dźwignicy/ żurawia przekracza wysokość najwyższego obiektu na miejscu robót, urządzenie należy oznakować lub umieścić na nim lampkę ostrzegawczą.

Wykonane na miejscu systemy olinowania powinny:

- mieć współczynnik bezpieczeństwa równy 2,5
- uzyskać akceptację technika budowlanego jeśli mają być mocowane do konstrukcji budowlanych
- uwzględniać możliwość przypadkowego odchyłu obciążenia do 60 stopni od pionu, nawet jeśli konstrukcja urządzenia zakłada tylko podnoszenie pionowe

W czasie podnoszenia dźwignicami/ żurawiami:

- Jedna osoba nadzoruje wysokość podnoszenia.
- Jedna osoba, biegle posługująca się sygnałami ręcznymi, przekazuje tym systemem odpowiednie komunikaty.
- Operator żurawia/ dźwignicy oraz osoba nadająca sygnały muszą utrzymywać stały kontakt wzrokowy podczas wykonywania czynności podnoszenia.
- Teren, na którym wykonywane są prace powinien być uprzątnięty i otoczony linami lub odgrodzony.
- Nie wolno przebywać lub przechodzić pod podwieszonymi ładunkami.
- Informacje na temat zabezpieczeń przed upadkiem z wysokości zawarte są w rozdziale 14 „Praca na wysokości”.

19.1. Zawiesia

- Zawiesi nie należy obciążać ponad nośność. Do zawiesi należy przyczepiać zawieszki informującej o corocznej kontroli.
- Zawiesia powinny mieć oznaczoną nośność.
- Zawiesia powinny być izolowane lub zabezpieczone przed kontaktem z ostrymi krawędziami ładunków.
- Każdego dnia, przed rozpoczęciem prac, należy sprawdzić, czy zawiesia, mocowania lin i połączenia nie uległy zniszczeniu lub uszkodzeniu. Na hakach zawiesi powinny być zainstalowane sprawne blokady bezpieczeństwa.
- Zniszczone lub uszkodzone urządzenia należy natychmiast wycofać z użytku i oznakować tabliczką „Nie używać”.

- Zawiesia z liny stalowych i pasowe z włókien sztucznych należy natychmiast wycofać z użytku i zniszczyć jeśli ulegną uszkodzeniu, zużyciu lub ich oznaczenia nośności są nieczytelne.
- Zawiesia może używać tylko osoba posiadająca odpowiednie uprawnienia.
- Zawiesia powinny być przechowywane pod zamknięciem.

19.2. Wciągarki łańcuchowe i przyciągarki

- Na hakach podwieszanych i ładunkowych powinny być zainstalowane sprawne zasuwki bezpieczeństwa.
- Łańcuchy, kable i haki muszą być w dobrym stanie technicznym. Haki podwieszane muszą mieć możliwość obracania się w trakcie podnoszenia lub ciągnięcia ładunku.
- Łańcuchów ładunkowych i kabli nie należy używać w charakterze zawiesi.
- Udźwig wciągarek łańcuchowych i przyciągarek powinien być odpowiedni do ciężaru podnoszonego lub ciągniętego ładunku.
- Raz w roku należy sprawdzać wciągarki łańcuchowe i przyciągarki, a datę ostatniej kontroli czytelnie wpisać na odpowiedniej zawieszce na sprzęcie.

20. ZABEZPIECZENIE PODWIESZANYCH ŁADUNKÓW

- Nie należy zawieszać ładunków nad ludźmi lub miejscem gdzie znajdują się ludzie.
- Kontraktorzy muszą zabezpieczyć teren pachołkami bezpieczeństwa lub taśmą ostrzegawczą i umieścić znaki ostrzegające przechodniów i użytkowników danego terenu przed pracami z użyciem podwieszanych ładunków. Podczas ustawiania ogrodzeń wokół miejsca robót należy brać pod uwagę długość używanych materiałów oraz możliwość ich poziomego ułożenia czy odbicia od powierzchni ziemi w momencie upadku z wysokości. Ustalone odległości powinny uwzględniać tego typu zagrożenie i zakładać jego wystąpienie w obrębie ogrodzonego terenu.
- Jeśli praca ogranicza się do oceny wzrokowej bez użycia narzędzi, można używać pachołków lub taśmę ostrzegawczą w odległości min. 60 cm od miejsca robót (przy braku zagrożenia spadającymi przedmiotami).

21. BLOKADA BEZPIECZEŃSTWA LOCKOUT/TAGOUT

- Szczegółowe informacje dotyczące systemu LOCKOUT/TAGOUT znajdują się w instrukcji: IJ – 6.3 – 25 „ Kontrola nad niebezpiecznymi źródłami energii LOCKOUT/TAGOUT”, którą w razie potrzeby powinien Koordynator udostępnić Kontraktorowi.
- Kontraktorzy powinni wprowadzić ograniczenia wstępu na teren robót, gdzie źródła energii zostały wyłączone spod napięcia i właściwie oznakować.

- Kierownicy jednostek organizacyjnych przedsiębiorstwa, zawierający umowy z firmami zewnętrznymi na wykonanie określonych prac na terenie Spółki PZL Mielec odpowiedzialni są za sprawdzenie czy firma zewnętrzna stosuje w swoich systemach bezpieczeństwa procedurę Lockout / Tagout.
- W przypadku posiadania takiego systemu firma obca winna się skontaktować z Działem ESH oraz utrzymaniem ruchu w celu weryfikacji systemów.
- W przypadku braku posiadania takiego systemu Kierownicy komórek organizacyjnych przedsiębiorstwa zawierający umowy z firmami zewnętrznymi na wykonanie prac związanych z potrzebą blokowania źródeł niebezpiecznej energii na terenie przedsiębiorstwa zobowiązani są udostępnić i zapoznać z Załącznikiem Nr 1/ IJ – 6.3-25 każdego pracownika Kontraktora.
- Podczas wykonywania prac w ramach systemu Lockout / Tagout na terenie przedsiębiorstwa Kontraktorowi zostanie przydzielony przez Koordynatora pracownik autoryzowany (lub pracownicy autoryzowani), który w trakcie wykonywanej pracy dokona zamknięcia oraz blokady źródeł zasilania przy użyciu zabezpieczeń zgodnych z instrukcją IJ – 6.3 – 25 „Kontrola nad niebezpiecznymi źródłami energii LOCKOUT/TAGOUT”
- Pracownik autoryzowany jest zobowiązany potwierdzić stosownym wpisem w **Rejestrze zamknięć maszyn i urządzeń dla potrzeb firm zewnętrznych** prowadzonym przez Wydział Utrzymania Ruchu, fakt dokonania zamknięcia i blokady źródeł zasilania. Wzór rejestru stanowi Formularz Nr 11/ IJ – 6.3-25.
- Jeśli blokada źródeł niebezpiecznej energii związana jest z wejściem do przestrzeni zamkniętej to wejście do tej przestrzeni może się odbywać tylko zgodnie z trybem określonym w pkt. 23 niniejszej instrukcji.
- Po zakończeniu pracy, każdy pracownik zdejmuje tylko swoje blokady i etykiety.
- Wymagania odnośnie dłuższych okresów wyłączenia spod dopływu niebezpiecznej energii należy uzgadniać z Koordynatorem oraz Działem utrzymania ruchu .
- Jeśli w pracach wymagających blokady bezpieczeństwa lockout/ tagout bierze udział więcej niż jedna załoga, należy wyznaczyć jednego pracownika do koordynowania prac i nadzorowania ciągłości ochrony.

22. BEZPIECZEŃSTWO ELEKTRYCZNE

- Nieosłonięte części będące pod napięciem należy wyłączyć spod napięcia i zabezpieczyć.
- Jeśli Koordynator ds. współpracy z kontraktorami uzna, że wyłączenie spod napięcia nieosłoniętych części pod napięciem może wprowadzić dodatkowe zagrożenie lub jest niemożliwe do wykonania z powodu konstrukcji sprzętu bądź ograniczeń operacyjnych, wykwalifikowany personel kontraktora oraz Koordynator opracują w porozumieniu z Działem utrzymania ruchu specjalne procedury bezpieczeństwa podczas prac pod napięciem. Procedury te pomogą uniknąć bezpośredniego lub pośredniego (np. poprzez narzędzia lub materiał) kontaktu z elementami pod napięciem i zostaną dobrane do warunków pracy i napięcia.
- Przedłużacze nie wolno użytkować w sposób stwarzający ryzyko uszkodzenia izolacji przewodu lub potknięcia się o przewód.

- Nigdy nie należy przekładać przedłużaczy przez otwory okienne lub drzwiowe.
- Przenośny sprzęt elektryczny i przedłużacze muszą być w pełni sprawne technicznie.
- Gniazda elektryczne na terenie budowy nie będące stałymi elementami instalacji budynku lub innych obiektów muszą być wyposażone w wyłączniki różnicowo-prądowe (GFCI).
- Koordynator ds. współpracy z kontraktorem i w porozumieniu z Działem utrzymania ruchu wyznaczy strefę zamkniętą wokół niezabezpieczonych źródeł napięcia.
- Tymczasowe instalacje elektryczne, które nie są aktualnie używane należy odłączyć od źródła zasilania.
- Jako zabezpieczenia ziemnozwarciowe zawsze podczas pracy z przewodami elektrycznymi należy stosować wyłączniki różnicowo-prądowe.

22.1. Sprawdzenie funkcjonowania wyłączników różnicowoprądowych:

Dla zachowania warunków bezpieczeństwa pracy należy dokonywać kontroli tych wyłączników za pomocą zamontowanego w nich przycisku kontrolnego T („TEST”).

- Prawidłowo zainstalowany wyłącznik, przyłączony do źródła zasilania po naciśnięciu wspomnianego przycisku T, powinien natychmiast wyłączyć spod napięcia zabezpieczany obwód elektryczny. Inne zachowanie się wyłącznika oznacza, że jest on niesprawny i należy go niezwłocznie wymienić.
- Przenośne wyłączniki różnicowoprądowe należy sprawdzać każdorazowo przed użyciem, natomiast te będące wyposażeniem stałej instalacji elektrycznej. – raz w miesiącu.
- Zabrania się używać taśmy izolacyjnej do tymczasowych napraw przetartych przewodów.
- Przedłużacze nie wolno mocować przy pomocy zszywek, zawieszać na gwoździach lub podwieszać za pomocą drutu.
- Tymczasowe oświetlenie terenu budowy, ramp, korytarzy, przestrzeni biurowych oraz magazynowych powinno spełniać minimalne wymagania odnośnie natężenia oświetlenia. Wszystkie główne źródła światła należy chronić przed przypadkowym dotknięciem lub uszkodzeniem. Metalowe elementy muszą być uziemione.
- Lamp stanowiących oświetlenie tymczasowe nie wolno podwieszać za przewód, chyba, że pozwala na to ich konstrukcja. Tymczasowe obwody oświetleniowe mogą być używane wyłącznie w celu oświetlania.
- Podczas przeprowadzania prac pod napięciem, należy stosować wymogów PZL Dotyczy to sprzętu ochrony indywidualnej, odzieży ochronnej, izolacji narzędzi, pozwoleń na prace przy instalacjach pod napięciem, a także określania promienia rażenia.

23. PRZESTRZENIE ZAMKNIĘTE

- Kontraktorzy zobowiązani są stosować procedury Polskich Zakładów Lotniczych Sp. z o.o. dotyczące wstępu do przestrzeni zamkniętej, za każdym razem, gdy konieczny jest wstęp na obszar oznaczony przez Spółkę PZL Mielec jako przestrzeń zamknięta, wymagająca pozwolenia na wstęp.

- Przed wejściem do przestrzeni zamkniętej kontraktorzy powinni uzyskać zezwolenie od przeszkolonego i upoważnionego pracownika Spółki PZL Mielec (szczegóły opisane w Instrukcji ESH– 01 „Bezpieczeństwo wstępu i przebywania w przestrzeniach zamkniętych”)
- Każda „Przestrzeń zamknięta wymagająca pozwolenia na wstęp” jest ściśle określona i oznakowana.
- Przed wejściem do „Przestrzeni zamkniętej wymagającej pozwolenia na wstęp” wymagane jest przejście odpowiedniego szkolenia uprawniającego do wstępu na teren określany jako zamknięty oraz w zakresie blokad bezpieczeństwa lockout/tagout.
- Aby wejść do przestrzeni zamkniętej wymagającej pozwolenia na wstęp, kontraktorzy mają obowiązek dostarczyć potrzebny sprzęt oraz dodatkowy personel pomocniczy.
- Koordynator ds. współpracy z Kontraktorami koordynuje wydawanie pozwoleń na wejście do przestrzeni zamkniętej, a także przekazuje wszystkie niezbędne informacje na temat zagrożeń występujących na tym terenie i obowiązującego zachowania..

Personel Działu ESH zastrzega sobie prawo odmowy wstępu do przestrzeni zamkniętej.

24. GOSPODARKA ODPADAMI

- Polityka kontraktorów dotycząca gospodarki odpadami musi gwarantować, że odpady nie wpłyną negatywnie na zdrowie i bezpieczeństwo pracowników Kontraktora, Spółki PZL Mielec, społeczeństwa oraz środowiska.
- Kontraktorzy muszą uzyskać od Działu ESH wstępną zgodę na przeprowadzenie procesów, podczas których dojdzie do powstania jakiegokolwiek typu odpadów, odpływu wody lub emisji do atmosfery.
- Ustalenie kategorii odpadów jako szkodliwe i/ lub nieszkodliwe musi odbywać się w obecności pracowników Działu ESH , a następnie – na podstawie tych ustaleń – odpady należy posegregować do odpowiednich pojemników.
- Bez zgody Koordynatora nie wolno utylizować lub wywozić poza teren żadnych odpadów.
- Kontraktorzy muszą zapewnić kontenery na odpady budowlane oraz inne pojemniki do segregacji odpadów.
- Wszystkie powstałe na miejscu odpady należy przekazywać do utylizacji zgodnie z ustaleniami Koordynatora i Działu ESH firmie posiadającej stosowne zezwolenia.
- Po utylizacji odpadów przez kontraktora, należy dostarczyć Koordynatorowi kopię Karty Przekazania Odpadu zawierającą datę, opis odpadów, masę, przewożący je środek transportu, miejsce przeznaczenia na podstawie obowiązujących formularzy.
- Ścieków (w tym płukanek narzędzi, sprzętu ochrony indywidualnej, narzędzi itp.) nie wolno wylewać do umywalek, odpływów, muszli klozetowych, kanalizacji deszczowej lub gruntu.
- Jakiegokolwiek odpady stałe lub ciekłe powstałe podczas wykonywania prac nie mogą być usuwane do pojemników na odpady komunalne.
- Wszystkie zużyte i przeterminowane chemikalia należy przekazywać do utylizacji firmie posiadającej stosowne zezwolenia

- Kontraktor jest odpowiedzialny za wywóz i utylizację wyprodukowanych przez siebie odpadów powstałych podczas wykonywania usługi, o ile nie postanowiono inaczej w kontrakcie Metodę utylizacji musi zatwierdzić Działu ESH.
- Odpady powstałe podczas wykonywania usługi należy umieszczać w specjalnie oznakowanych, zatwierdzonych pojemnikach ustawionych na terenie Spółki PZL- Mielec. Pojemniki muszą być szczelne i wykonane z materiału odpornego na gromadzony w nim odpad.
- Niezgodne ze sobą pod względem chemicznym odpady należy gromadzić oddzielnie, aby uniknąć ich zmieszania.
- Studzienek kanalizacyjnych i umywalek w toaletach nie wolno używać w celu usunięcia jakichkolwiek odpadów ciekłych.
- Zabrania się celowego i/ lub bezprawnego usuwania lub uwalniania odpadów do środowiska.
- Przetknięte odpady takie jak farby, puszki z farbą w aerozolu (również puste), zużyte lakiery, rozcieńczalniki, różnego typu rozpuszczalniki, oleje, nafta lub kawałki materiałów zanieczyszczone tymi materiałami stanowią odpady niebezpieczne.
- Znajdujące się na zewnątrz kontenery powinny być zawsze przykryte, celem ochrony przed wodą opadową chyba, że są aktywnie używane. Kontenery muszą być przykryte w momencie ich przywiezienia, aż do momentu wywozu z terenu robót. Zapewnienie odpowiedniego przykrycia kontenera należy do strony dostarczającej kontener (Koordynator, kontraktor itd.).
 - Koordynator ma obowiązek sprawdzić kontenery w momencie ich przywiezienia na miejsce pod kątem uszkodzeń i niezgodności, a następnie wyrazić zgodę na ich wykorzystanie przez Kontraktora.
 - Poprzez aktywne używanie rozumie się wrzucanie lub usuwanie odpadów z kontenera oraz czas potrzebny na ich przyniesienie lub wyniesienie. Inaczej mówiąc, każda osoba umieszczająca w kontenerze odpady jest odpowiedzialna za jego przykrycie po zakończeniu czynności, o ile za chwilę nie będą dokładane kolejne odpady. Jednakże w przypadku trwających lub zapowiadanych opadów należy pamiętać o przykryciu kontenera po każdym załadunku, bez względu na to, czy w późniejszym okresie danego dnia będą dokładane odpady.
 - Jeśli przykrycie kontenera jest elastyczne (np. brezentowe) należy je dobrze naciągnąć, aby zminimalizować zbieranie się wody opadowej. Zebraną wodę należy zawsze usunąć przed zdjęciem pokrycia.
 - W trakcie trwania robót cała odpowiedzialność prawna za bezpieczeństwo ochronę środowiska spoczywa na kontraktorze. Po skończeniu pracy lub gdy na miejscu nie znajdują się pracownicy, odpowiedzialność przejmuje Koordynator, aż do momentu usunięcia kontenera z terenu robót lub do czasu rozpoczęcia prac przez personel kontraktora.
 - Każdorazowy wywóz odpadów wymaga zgody Spółki PZL Mielec na każdą wykonywaną czynność. Odpady składowane i usuwane z tych miejsc mają specjalne przeznaczenie i podlegają kontroli. W tych miejscach nie wolno składować betonu i gruzu lub materiałów poroźbiórkowych. W celu uzyskania informacji należy skontaktować się z Koordynatorem lub Działem ESH

25. KONTENERY NA ODPADY

- Kontenery i pojemniki na odpady muszą być przykryte nieprzepuszczalną pokrywą (np. płachtą brezentową) lub przechowywane pod dachem, aby nie dopuścić do zalania wodą opadową.
- Kontenery i pojemniki na odpady mokre należy ustawiać w miejscach, gdzie istnieje niewielkie zagrożenie dla kanałów burzowych w przypadku nieszczelności i/ lub zabezpieczać kanały burzowe przed ewentualnym wyciekami z kontenera podczas magazynowania lub transportu.
- Na pojemnikach należy umieścić oznakowania (nazwę i kod) informujące o odpadach, które mogą być w nich przechowywane oraz nazwę kontraktora, do którego dany pojemnik należy wraz telefonem kontaktowym.
- Uszkodzoną pokrywą pojemnika należy natychmiast wymienić.
- Wszystkie kontenery na odpady mokre z zatyczką ściekową muszą mieć zamkniętą pokrywą i zabezpieczoną zatyczkę.
- Pojemniki z odpadami ciekłymi muszą być umieszczone na wannach wychwytowych, a miejsce ich ustawienia wyposażone w sorbenty.
- Konstrukcja pojemnika nie może być uszkodzona (tzn. brak jest przebić lub poważnych wgnieceń konstrukcji itp.).

26. MATERIAŁY ZAWIERAJĄCE AZBEST

- Niektóre materiały budowlane wykorzystane w przeszłości mogły być wykonane z materiałów zawierających azbest.
- Należy założyć, że materiały termoizolacyjne (rury, kolanka, izolacja złączy itp.), kafle sufitowe, terakota, uszczelnienie okien, oblicówka oraz materiały dachowe mogą zawierać azbest, o ile nie zostały oznakowane jako materiały nie zawierające azbestu (non-ACM).
- Przed rozpoczęciem prac w miejscach gdzie znajduje się, lub może znajdować się azbest wszystkie działania budowlane i rozbiórkowe wymagają wcześniejszej zgody wydanej przez koordynatora, oraz Działu ESH W celu uzyskania informacji na temat tego czy w danym miejscu jest znaleziony azbest, należy skontaktować się z Koordynatorem lub Działem ESH
- W przypadku, gdy materiał zawierający azbest lub przypuszczalnie zawierający azbest zostanie wykryty podczas budowy lub prac rozbiórkowych, kontrahent powinien natychmiast przerwać prace i skontaktować się ze swoim Koordynatorem lub zadzwonić pod numer alarmowy.
- Personel kontraktora nie może podejmować na własną rękę prób usunięcia odpadów lub przeprowadzania napraw materiałów przypuszczalnie zawierających azbest, o ile nie ma odpowiednich kwalifikacji i szkoleń w zakresie utylizacji azbestu oraz zgody Spółki PZL Mielec na wykonywanie prac przy utylizacji azbestu.

- Wszyscy pracownicy kontraktora muszą opuścić zagrożony teren na czas przeprowadzania przez personel Spółki PZL Mielec oceny znajdującego się tam materiału.
- W obiekcie nie wolno używać żadnych nowych produktów zawierających azbest lub substancje podobne (np. chryzotyl, amozyt, krokidolit, antofilit, aktynolit). Niektóre wykorzystane w wyrobach nazwy rodzajów azbestu, używane przez dostawców zagranicznych mogą nie zawierać słowa 'azbest'.

27. OGRANICZENIE WSTĘPU

27.1. Ograniczenie wstępu na tereny niebezpieczne – metody

- Balustrady, rozstawiane bramki o wysokości nie mniejszej niż 1,10 m – na nowym terenie budowy lub terenie robót bez dozoru.
- Taśma bezpieczeństwa – na obszarze robót, gdzie trwają prace i który podlega stałemu nadzorowi, ale występuje tam niebezpieczeństwo średnich lub ciężkich uszkodzeń ciała (np. montaż szyn podnośnika, prace stwarzające zagrożenie pożarowe).
- Taśmy lub pachołki ostrzegawcze – na obszarze robót, gdzie trwają prace i który podlega stałemu nadzorowi, ale występuje tam niebezpieczeństwo lekkich obrażeń ciała (np. montaż tablicy ogłoszeniowej, naprawy hydrauliczne poidelka).
- Zablockowanie głównych przejść wymaga wcześniejszej zgody Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem i wiąże się z koniecznością umieszczenia znaków informujących o zmianach, kierujących pracowników do najbliższych wyjść bezpieczeństwa.
- Przegrody w postaci zasłon/ kurtyn muszą być wykonane z materiałów niepalnych i posiadać certyfikat co znajduje potwierdzenie na etykiecie wyrobu lub w jego opisie.
- Teren budowy lub robót należy ogrodzić i ustawić znaki ostrzegawcze zabraniające wstępu osobom nieupoważnionym

27.2. Zabezpieczenie dostępu do rowów/ kanałów/ wykopów

- Jeśli robotnicy są narażeni na upadek z wysokości większej niż 1,8 m pozostając na terenie ogrodzonym, wymagane jest zastosowanie dodatkowych, zaakceptowanych przez Spółkę PZL Mielec zabezpieczeń przed upadkiem z wysokości.
- Głębokości mniejszej niż 1,2 m ale większej niż 0,3 m – płotki, rozstawiane bramki o wysokości nie mniejszej niż 1,1 m, w odległości 1,2 m od krawędzi wykopu.
- Jeśli wykop ma głębokość mniejszą niż 0,3 m i pozostaje bez dozoru (tzn. nie trwają tam prace), należy stosować taśmę ostrzegawczą w odległości 1,2 m od krawędzi wykopu.
- Jeśli zastosowane zabezpieczenie będzie kolidować z dostępem do głównych przejść lub całkowicie zablokuje główne wyjście z danego oddziału, minimalna odległość 1,2 m od krawędzi wykopu może ulec zmianie. Jednakże, jeśli taka sytuacja stworzy większe zagrożenie dla

pracowników znajdujących się w odgrodzonym obszarze, można zastosować inne metody zabezpieczenia dostępu do terenu, po uzyskaniu zgody Koordynatora ds. współpracy z kontraktorami i Działem ESH

28. POSTĘPOWANIE Z CHEMIKALIAM I ICH PRZECHOWYWANIE/ PRZEKAZYWANIE INFORMACJI O ZAGROŻENIACH

- Kontraktorzy muszą mieć na piśmie potwierdzenie o zapoznaniu swoich pracowników z Kartami Charakterystyk Substancji Niebezpiecznych
- Kontraktorzy powinni przeszkolić swoich pracowników na temat czynników fizycznych, chemicznych i biologicznych występujących w miejscu pracy.
- W miejscu pracy powinny być dostępne i wykorzystywane przez kontraktora Karty Charakterystyki Substancji Niebezpiecznych dotyczące dostarczonych materiałów.
- Koordynator ds. współpracy z kontraktorami przekaze kontraktorom informacje na temat zagrożeń występujących w miejscu robót i umożliwi dostęp do Kart Charakterystyki Substancji Niebezpiecznych dotyczących wykorzystywanych na miejscu materiałów.
- Wszystkie nowo wprowadzone wykorzystywane przez pracowników kontraktora środki chemiczne (w tym paliwa, farby, materiały powlekające, chłodziwa, środki czyszczące, materiały na podłogi itp.) muszą przejść proces akceptacji przeprowadzany przez działający na miejscu Dział ESH na tej podstawie uzyskać zgodę na zastosowanie.
- Środki chemiczne zostaną odpowiednio oznakowane i posegregowane celem uniknięcia potencjalnych zagrożeń związanych z ich zmieszaniem.
- Do cieczy łatwopalnych należy stosować szczelnie zamykane pojemniki
- Wszystkie pojemniki powinny posiadać odpowiednie etykiety informujące o zawartości i potencjalnych zagrożeniach i wpływie na narządy, które są narażone na kontakt z daną substancją.
- Cieczy palnych i zapalnych nie wolno używać w bezpośrednim sąsiedztwie otwartych źródeł ognia lub zapłonu.
- Wszystkie nieużywane, palne i zapalne ciecze należy przechowywać w przeznaczonych do tego celu specjalnych szafach lub codziennie usuwać z miejsca robót.
- Używane ciecze palne i zapalne oraz inne niebezpieczne materiały należy przechowywać w zamkniętych pojemnikach, na wannach wychwytowych
- Po zakończeniu wykonania projektu, wszystkie niewykorzystane materiały zostaną zabrane z miejsca robót.
- Miejsce przechowywania i środki transportu cieczy łatwopalnych należy w razie konieczności uziemić

- W różnych miejscach obiektu umieszczono natryski bezpieczeństwa i myjki do oczu. Koordynator ds. współpracy z Kontraktorem wskaże ich lokalizację. W przypadku, gdy nie ma możliwości dostępu do najbliższej myjki, może zajść konieczność skorzystania z własnej, przenośnej myjki do oczu.
- Wszyscy narażeni na niebezpieczeństwo pracownicy kontrahenta powinni stosować odpowiednie środki ochrony indywidualnej, zgodnie z zaleceniami „Programu Informowania o Zagrożeniach” oraz Karty Charakterystyki Substancji Niebezpiecznej danego wyrobu.

29. CZYSTE MATERIAŁY WYPEŁNIAJĄCE (NP. ZIEMIA, PIASEK)

Wszystkie materiały wypełniające przywożone na teren nieruchomości Spółki PZL Mielec muszą być wolne od zanieczyszczeń. W tym celu można zastosować następujące metody:

- otrzymać od kontrahenta pisemne potwierdzenie, że materiał wypełniający nie zawiera zanieczyszczeń
- podjąć rozsądne działania w celu upewnienia się, że materiał wypełniający nie jest zanieczyszczony, np. pobranie próbek i wykonanie analizy materiału, udostępnienie źródła pochodzenia materiału, itp.
- oględziny materiału wypełniającego w momencie jego przywiezienia na teren nieruchomości Spółki PZL Mielec

30. BUTLE ZE SPRĘŻONYM GAZEM

- Butle ze sprężonym gazem zawsze powinny być odpowiednio zabezpieczone przed przewróceniem się.
- Butle należy trzymać z dala od wszelkich operacji spawania lub cięcia tak, aby uniknąć kontaktu butli z iskrami, gorącym żużlem spawalniczym lub ogniem. Jeśli takie rozwiązanie nie spełni swojej funkcji, należy zastosować niepalne osłony. Butli nie wolno ustawiać w miejscach, w których mogą mieć styczność z obwodem elektrycznym.
- Podczas transportu, przenoszenia, przechowywania lub w momencie, gdy butle ze sprężonym gazem nie są używane, należy upewnić się, że zawory butli są zamknięte, a osłony zaworów znajdują się na swoim miejscu.
- Jeśli wystąpi wyciek z butli, należy postępować zgodnie z procedurami działania w sytuacjach awaryjnych. Należy powiadomić Służby Awaryjne, korzystając z dowolnego dostępnego w obiekcie telefonu oraz Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem oraz Dział ESH .
- Butle z gazem, które uległy zniszczeniu, zardzewieniu lub są pokryte warstwą kamienia, co może osłabić pojemnik, nie mogą być używane i powinny zostać jak najszybciej usunięte z miejsca robót.
- Należy pilnować, aby na butlach zawsze znajdowały się etykiety lub oznaczenia umożliwiające określenie zawartości (gazu) w butli. Butle należy ustawiać i przechowywać w taki sposób, aby etykieta informująca o zawartości była widoczna.
- Należy przeprowadzać okresowe kontrole przewodów w celu stwierdzenia ewentualnych nieszczelności.

- Miejsce przechowywania butli ze sprężonym gazem oraz gazów palnych takich jak acetylen i wodór musi znajdować się w odległości 6,1 m od gazów utleniających, takich jak np. tlen i podtlenek azotu lub być oddzielone specjalną barierą ognioochronną.
- W celu przesunięcia, butle należy toczyć oparte o krawędź dna, lub korzystać ze specjalnych wózków. Należy zachować szczególną ostrożność.
- Butli nie wolno transportować w pozycji pionowej na widłach wózka widłowego.
- Butli ze sprężonym gazem nie wolno przechowywać w pomieszczeniach zamkniętych, gdzie nie ma dostępu świeżego powietrza.
- Miejsce przechowywania butli z tlenem (za zgodą Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem) należy oddzielić od butli z paliwem/ gazem lub materiałów palnych (szczególnie olejów i smarów) o przynajmniej 6,1 m lub zastosować niepalną barierę o wysokości nie mniejszej niż 1,5 m i zapewniającej **ochronę przed ogniem przynajmniej przez 1,5 godz.**

31. OTWORY W ŚCIANACH I PODŁOGACH/ GRODZENIE

- Otwory w podłogach należy ochraniać pokrywami lub poręczami i krawężnikami.
- Otwory w ścianach, przez które można wpaść z wysokości pow. 1,2 m a których podstawa znajduje się na wysokości mniejszej niż 0,9 m powyżej powierzchni roboczej, należy osłaniać.
- Każda kondygnacja lub platforma o odsłoniętych bokach znajdująca się powyżej 1,2 m od poziomu przylegającej kondygnacji lub gruntu musi być osłonięta poręczami lub ich odpowiednikiem. W każdym miejscu, gdzie istnieje ryzyko wpadnięcia w otwór lub pracują urządzenia lub maszyny, z których spada stwarzający zagrożenie materiał, należy umieścić krawężniki.
- Należy zapewnić ochronę osobom wykonującym prace w miejscach bez ścian bocznych oraz w pobliżu otworów, podczas krycia papą dachów o małym nachyleniu.
- W miejscach potencjalnego zagrożenia, gdzie należy skierować ruch pieszych lub pojazdów inną drogą, kontraktorzy mają obowiązek umieszczać znaki, ogrodzenia itp. oraz sprawdzać, czy znajdują się na swoim miejscu.
- Barieryki odgradzające należy ustawiać w miejscach, gdzie jest to konieczne w celu zwrócenia uwagi pracowników na występujące zagrożenia (warunki/ czynności) tzn. w miejscach, gdzie transportowane są ładunki na podnośnikach, wykonywane są wykopy lub znajdują się otwory w ścianach/ podłodze.

32. POZWOLENIE NA PRACE STWARZAJĄCE ZAGROŻENIE POŻAROWE

Kontraktorzy muszą stosować się do wymogów odnośnie prac stwarzających zagrożenie pożarowe w sposób opisany poniżej.

Każda czynność, podczas której dochodzi do powstania źródła zapłonu wymaga otrzymania pozwolenia na wykonanie od działu wskazanego przez Koordynatora. Do tych czynności należą, m.in.:

- spawanie i cięcie gazowe
- spawanie łukiem elektrycznym
- prace z palnikami do podgrzewania lub innym źródłem ognia
- podgrzewanie smoły
- inne czynności podczas których pojawiają się iskry.

W przypadku niektórych czynności, aby bezpiecznie przeprowadzić prace stwarzające zagrożenie pożarowe, należy rozwiązać kwestię innych zagrożeń. Należą do nich:

- sprzęt pod napięciem
- instalacje ciśnieniowe lub skażone
- wejście do przestrzeni zamkniętej.

Pozwolenie na wykonywanie prac stwarzających zagrożenie pożarowe jest wydawane na konkretną operację w określonym czasie i musi być umieszczone w widocznym miejscu przy stanowisku, gdzie praca jest wykonywana.

- Kontraktor ma obowiązek zapewnić odpowiedni sprzęt gaśniczy (np. strażackie koce gaśnicze, niepalne osłony ciepłochronne, kurtyny ogniochronne i gaśnice) i upewnić się, że jest do niego natychmiastowy dostęp w miejscach, gdzie wykonuje się spawanie, cięcie i lutowanie twarde.
- Przed rozpoczęciem prac stwarzających zagrożenie pożarowe należy wykonać następujące czynności z zakresu profilaktyki przeciwpożarowej:
 - Materiały i substancje palne odsunąć na odległość co najmniej 10,7 m od miejsca, gdzie wykonywane są prace stwarzające zagrożenie pożarowe. Jeśli materiałów i substancji palnych nie da się przemieścić, należy je zabezpieczyć ogniochronnymi osłonami lub kurtynami.
 - Ciecze łatwopalne należy usunąć lub całkowicie odizolować od miejsca, w którym wykonywane są prace stwarzające zagrożenie pożarowe. Jeśli jakkolwiek sprzęt gaśniczy zostaje czasowo odłączony, muszą o tym zostać powiadomione Służby Ochrony.
 - Płachty brezentowe używane jako osłony podczas prac stwarzających zagrożenie pożarowe muszą być ogniochronne.
 - Rurociągi używane wcześniej do transportu cieczy palnych i zapalnych należy dobrze oczyścić, ochronić gazem obojętnym i upewnić się, że nie są one narażone na działanie źródła zapłonu.
 - Otwory w ścianach, podłogach itp. należy zamknąć lub osłonić; dotyczy to także odpływów.
 - Łatwopalne pyły należy usunąć z miejsc znajdujących się w pobliżu stanowiska, gdzie wykonywane są prace stanowiące zagrożenie pożarowe.

- Jeśli podłoga wokół stanowiska roboczego jest wykonana z łatwopalnych materiałów, należy ją przykryć niepalną osłoną.
- W miejscach, gdzie nie jest używany sprzęt elektryczny, podłogę wystarczy zamieść i zmoczyć wodą.
- Pracownicy kontraktora muszą być poinformowani, gdzie znajduje się najbliższy ręczny ostrzegacz pożarowy.
- Osoby sprawujące dozór pożarowy i operatorzy sprzętu gaśniczego muszą posiadać udokumentowane szkolenie w zakresie użytkowania gaśnic przenośnych.
- W przypadku, gdy gaśnica zostanie użyta do stłumienia pożaru powstałego w związku z pracą stwarzającą zagrożenie pożarowe, należy o tym powiadomić Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem.

Jeśli takie będzie zalecenie Koordynatora, dozór pożarowy powinien być sprawowany podczas przeprowadzania prac stwarzających zagrożenie pożarowe lub podczas których dochodzi do znacznego wytwarzania ciepła. Dozór pożarowy powinien trwać minimum od 2 do 4 godzin po zakończeniu prac. Do obowiązków kontraktora stanowi wyznaczenie pracowników sprawujących dozór.

33. BEZPIECZEŃSTWO POJAZDÓW MECHANICZNYCH

- Pracownicy kontraktora mogą parkować swoje pojazdy osobowe wyłącznie na wyznaczonych do tego celu miejscach. Spółka PZL Mielec nie ponosi odpowiedzialności za pojazdy lub rzeczy pozostawione w pojazdach na terenie nieruchomości firmy.
- Nie należy zastawiać pojazdami lub sprzętem wyjść, przejść, obszarów załadunku, hydrantów przeciwpożarowych i sprzętu ratunkowego.
- Zabrania się korzystania z pojazdów z silnikami spalinowymi, Diesla lub napędzanych gazem wewnątrz obiektów chyba, że otrzymano zgodę od Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem oraz Administratorem budynku.
- Kontraktorom nie wolno wykonywać skomplikowanych napraw lub czynności konserwacyjnych w pojazdach znajdujących się na terenie nieruchomości Spółki PZL Mielec.
- Kierowcy muszą przestrzegać znaków i przepisów ruchu drogowego i zawsze mieć przy sobie aktualne prawo jazdy, uprawniające do kierowania typem pojazdu, którym się poruszają.
- Kierowcy muszą być świadomi, że na terenie Spółki PZL Mielec przez cały czas odbywa się ruch pieszy.
- Wszystkie wypadki należy natychmiast zgłaszać dzwoniąc pod numer alarmowy.
- Należy przeprowadzać codzienną kontrolę pojazdów, które zostały przywiezione na miejsce robót i służą do transportu sprzętu.
- Wszystkie pojazdy transportowe oraz przewożące sprzęt należy odpowiednio załadować i zabezpieczyć. Nie wolno przeciążać pojazdów.

34. WÓZKI JEZDNIOWE

- Kontraktorzy muszą mieć własne w pełni sprawne, zgodne ze standardami bezpieczeństwa wózki jezdniowe.
- Kontraktorzy muszą przechowywać kopię z corocznej kontroli stanu technicznego każdego wjeżdżającego na teren Spółki PZL Mielec wózka jezdniowego, przeprowadzonej przez przeszkoloną osobę.
- Kopia dokumentu z kontroli musi zawsze znajdować się na wózku.
- Kontraktorzy są odpowiedzialni za codzienne inspekcje wózków jezdnych, a protokół z inspekcji należy zawsze trzymać na wózku. Operator musi sprawdzać wózek przed rozpoczęciem zmiany w celu upewnienia się, że wszystkie części, akcesoria i elementy wyposażenia odpowiednie do bezpiecznej pracy urządzenia są w dobrym stanie i nie uległy awarii. Wszelkie usterki należy naprawić przed rozpoczęciem pracy na wózku.
- Każdy uszkodzony wózek należy usunąć z miejsca robót. Może być ponownie używany po naprawieniu wszystkich części i przeprowadzeniu kontroli
- Niniejsze wymagania dotyczą wszystkich wózków jezdnych kontraktora –własnych, wypożyczonych lub w leasingu.
- Operatorzy wózków jezdnych muszą przejść szkolenie w zakresie ich bezpiecznej obsługi i muszą mieć przy sobie oraz okazać w razie potrzeby jakikolwiek dokument potwierdzający szkolenie (pozwolenie, karta informacyjna, kopię certyfikatu ze szkolenia, itp.).
- Na teren budynków mogą wjeżdżać tylko pojazdy niezbędne do wykonywania prac.
- Do wózków jezdnych należą m.in.: wózki widłowe, elektryczne, podnośniki montażowe, sprzęt zmechanizowany, suwnice i sprzęt dźwigowy.
- Pojemniki z płynnym gazem należy przechowywać na zewnątrz, w miejscu wskazanym przez Koordynatora.
- Zabrania się używać przedłużeń wideł oraz zacisków.
- Kontraktorom nie wolno używać pojazdów silnikowych, sprzętu zmechanizowanego lub śmieciarek w sytuacji, gdy nie widać, co dzieje się za pojazdem chyba, że jest on wyposażony w czujnik cofania, którego sygnał dźwiękowy można odróżnić na miejscu robót, gdzie panuje hałas.
- Zabrania się korzystania z pojazdów z silnikiem spalinowym, Diesla lub napędzanych gazem wewnątrz obiektów, bez uzyskania zgody od Koordynatora oraz Administratora budynku.
- Należy ocenić zagrożenia występujące na terenie, gdzie będą poruszać się wózki. Można korzystać wyłącznie z wózków dostosowanych do użytku w określonych, niebezpiecznych warunkach.
- Widły zaparkowanych wózków widłowych muszą być opuszczone na ziemię.
- Nie wolno pozostawiać bez opieki wózków z włączonym silnikiem.
- Pojazdy używane do transportu pracowników muszą mieć odpowiednio zabezpieczone siedzenia, których liczba będzie zgodna z liczbą przewożonych osób.

- W razie ogłoszenia sytuacji alarmowej wewnątrz obiektu, należy zjechać wózkami na bok przejścia i wyłączyć silnik.
- Zabrania się korzystania z pojazdów lub sprzętu, w których stale występują wycieki.
- Kontraktor ma obowiązek naprawić nieszczelności w pojazdach lub sprzęcie przed opuszczeniem obiektu.
- Zabrania się holowania lub ciągnięcia ładunków przy pomocy wideł wózka.
- Operatorzy wózków jezdniowych muszą przestrzegać obowiązujących reguł na terenie Spółki PZL Mielec (np. ograniczeń prędkości, zakazów wjazdu).
- Operatorzy wózków jezdniowych muszą podczas pracy mieć zapięte pasy bezpieczeństwa.
- Kontraktorom nie wolno korzystać z pojazdów należących do UTC bez zgody kierownika danej placówki.

35. PRZEWODY WENTYLACYJNE I KANALIZACYJNE

- Bez zgody Koordynatora nie wolno dokonywać żadnych przeróbek układów wentylacyjnych.
- Nie wolno malować, instalować, przemieszczać lub w inny sposób modyfikować rur wentylacyjnych i kanalizacyjnych bez zgody Koordynatora, Działu utrzymania ruchu oraz Działu ESH.

36. SPRZĘT OCHRONY INDYWIDUALNEJ

Kontraktorzy powinni dostarczyć na miejsce i wymagać od swoich pracowników oraz od pracowników swoich podwykonawców stosowania sprzętu i środków ochrony indywidualnej.

Nie wolno modyfikować środków ochrony indywidualnej lub używać go niezgodnie z przeznaczeniem.

36. 1. Minimalne wymagania dotyczące sprzętu ochrony indywidualnej

- Pracownicy powinni nosić okulary ochronne z osłonami bocznymi spełniające wymagania n PZL Mielec
- Okulary ochronne z osłonami bocznymi należy zakładać pod kapturem spawalniczym i osłoną twarzy.
- Okulary ochronne z osłonami bocznymi należy zakładać pod okulary przeciwchemiczne, o ile nie są wyposażone w szkła przeciwodpryskowe.
- Okulary ochronne z osłonami bocznymi należy nosić przez cały czas na terenie placówki produkcyjnej oraz podczas robót na zewnątrz; obowiązek ten nie dotyczy osób przebywających w biurach oraz na terenie stołówek, o ile nie wykonują tam prac budowlanych, remontowych itp.

36.2. Ochrona słuchu

Ochrona słuchu jest wymagana podczas przebywania w miejscach oznaczonych jako obszar o wysokim poziomie emisji hałasu lub przy wykonywaniu czynności, podczas których dochodzi do emisji hałasu.

36.3. Ochrona dróg oddechowych

Kontraktorzy powinni mieć przygotowany Program Ochrony Dróg Oddechowych, którego elementem jest szkolenie pracowników, jeśli są oni narażeni na kontakt z unoszącymi się zanieczyszczeniami.

Kontraktorzy muszą zapewnić swoim pracownikom ochronę dróg oddechowych, chroniącą przed pyłem, mgłą, oparami, gazami lub parą, gdy środki techniczne i nadzór administracyjny okażą się nie wystarczające.

36.4. Rękawice

Kontraktorzy muszą upewnić się, że ich pracownicy stosują rękawice zapewniające ochronę przed środkami chemicznymi, gorącem, zimnem itp.

Nie należy nosić rękawic stojąc w pobliżu ruchomych części maszyn takich jak np. taśmy, koła pasowe czy zębate.

36.5. Obuwie ochronne

Podczas wykonywania czynności budowlanych lub konserwacyjnych należy nosić obuwie robocze z metalowym noskiem.

36.6. Hełmy ochronne

Na wszystkich placach budowy należy nosić wymienione w specyfikacji hełmy ochronne, zgodne z normą ; hełmy należy zakładać zgodnie z ich konstrukcją/ przeznaczeniem, chyba,

37. NARZĘDZIA

- Należy dbać o dobry stan narzędzi ręcznych, tzn. muszą być, czyste, odpowiednio naoliwione, obciążone (tzn. mieć odpowiedni kształt roboczy) i nie zużyte.
- Narzędzia służące do uderzania (dłuta, wiertła krzyżowe i dłuta doszczelniające) ulegają zniekształceniom, dlatego należy dbać o utrzymanie ich odpowiedniego kształtu roboczego, co pozwoli uniknąć rozpryskiwania odłamków. Wszystkie narzędzia, które uległy zniekształceniu należy natychmiast wycofać z użytku.
- Nie należy używać narzędzi w sposób przekraczający ich możliwości konstrukcyjne, np. przedłużając uchwyt kawałkiem rury lub innym elementem. Każde narzędzie powinno być dostosowane do rodzaju wykonywanej pracy.
- Narzędzi oraz innych materiałów nie wolno zostawiać na drabinach, rusztowaniach, dachach oraz w innych miejscach, z których mogą zsunąć się i spaść.
- W miejscach, gdzie używane są łatwopalne rozpuszczalniki lub wszędzie tam, gdzie iskra może spowodować wybuch, należy korzystać z narzędzi nieiskrzących.
- Drewniane uchwyty narzędzi nie mogą mieć pęknięć i drzazg oraz muszą ciasno przylegać do narzędzia.

- Obowiązkiem kontraktorów jest utrzymanie wszystkich przenośnych narzędzi ręcznych z napędem mechanicznym, przewodów elektrycznych oraz węży pneumatycznych w dobrym stanie i w pełni sprawnych.
- Wadliwe lub uszkodzone narzędzia należy oznaczyć informacją „Nie używać” i natychmiast wycofać z użytku.
- Jeśli konstrukcja narzędzi z napędem mechanicznym wymaga użycia osłony, podczas pracy z takim narzędziem osłona powinna znajdować się na swoim miejscu, być sprawna i w dobrym stanie.
- Przewody i węże należy chronić przed uszkodzeniem i nie dopuścić, aby sposób ich ułożenia w miejscu pracy doprowadził do przewrócenia się pracownika lub uszkodzenia samego przewodu/ węża.
- Przenośne narzędzia ręczne z napędem elektrycznym powinny być podwójnie zaizolowane lub uziemione przy użyciu kabla trójżyłowego i wtyczki trzystykowej.
- Podwójnie zaizolowane narzędzia należy czytelnie oznaczyć.
- Narzędzia ręczne o napędzie pneumatycznym należy zabezpieczyć przed przypadkowym odłączeniem.
- Narzędzi nie wolno podnosić lub opuszczać za przewód/ wężyk.
- Wszystkie wbijaki lub inny tego typu sprzęt z napędem pneumatycznym, wyposażony w automatyczny podajnik gwoździ/ zszywek itp., gdzie ciśnienie operacyjne urządzenia wynosi ponad 100 psi, musi mieć zabezpieczenie wylotu zapobiegające wyrzucaniu elementów łączących, gdy narzędzie nie dotyka powierzchni roboczej.
- Użycie osadzaków wymaga pisemnej zgody.
- Operatorzy osadzaków muszą posiadać dokument zezwalający na wykonywanie tego typu pracy.
- W czasie wykonywania prac z użyciem osadzaków należy umieszczać znaki ostrzegawcze.
- Nigdy nie należy pozostawiać osadzaków bez nadzoru. Nie używane osadzaki należy zabezpieczać zamykaną na klucz blokadą.
- Osadzaków nie wolno używać w miejscach, gdzie istnieje ryzyko pożaru lub wybuchu.
- Bez zgody właściwego kierownika nie wolno korzystać z narzędzi i sprzętów będących własnością korporacji .

38. ROWY I WYKOPY

- Przed rozpoczęciem prac, wszystkie znajdujące się pod ziemią rury, przewody elektryczne i sprzęt muszą zostać zlokalizowane i oznaczone przez Koordynatora ds. współpracy z kontraktorem.
- Do wykonywania wykopów i kopania rowów , kontraktor musi wyznaczyć kompetentną osobę.
- Kontraktorzy nie mogą rozpocząć prac bez zgody Koordynatora.
- Ściany i powierzchnie wykopów i rowów głębszych niż 1,2 m należy podpierać, niwelować lub osłaniać w odpowiedni sposób dla występującego podłoża.

- Przed rozpoczęciem lub kontynuowaniem kopania rowów głębszych niż 1,2 m, potrzebna jest zgoda Koordynatora.
- Konieczne jest pozwolenie na wejście do przestrzeni zamkniętej.
- W wykopach głębszych niż 1,2 m należy umieścić drabinę, przedział drabinowy, rampę lub inny sprzęt ułatwiający wejście i zejście, w odległościach nie wymagających od pracowników pokonywania dystansu powyżej 7,6 m.
- Kompetentna osoba ma obowiązek przeprowadzania codziennych kontroli w celu sprawdzenia, czy nie istnieje zagrożenie zapadnięciem się/ zawaleniem, czy system bezpieczeństwa działa poprawnie i czy nie występują żadne inne czynniki ryzyka.
- Pracownikom nie wolno zwozić ładunków do wykopów przy pomocy koparek lub podnośników.
- Pracowników należy zabezpieczyć przed wykopywanym materiałem oraz innymi sprzętami i materiałami, które mogą stworzyć zagrożenie spadając lub staczając się do wnętrza wykopu.
- Wokół lub nad rowami i wykopami należy umieścić fizyczne zabezpieczenia, widoczne także w nocy.

39. PROCES KWALIFIKACJI DOSTAWCÓW TOWARÓW I USŁUG

Do przetargu na realizację prac dla Spółki PZL Mielec może przystąpić tylko taki podmiot, który posiada wszelkie wymagane decyzje administracyjne, uprawnienia branżowe oraz uprawnienia i wiedzę z zakresu BHP i ochrony środowiska, wymagane do realizacji danego zadania.

39.1. Definicje kontraktorów I, II i III poziomu

- **Kontraktorzy poziomu I:**
Inne osoby wykonujące roboty lub usługi, które nie spełniają definicji usług wykonawcy Poziomu II lub III. Przykładem wykonawców Poziomu I są pracownicy dokonujący napraw sprzętu biurowego, personel bufetów pracowniczych, stołówki, pracownicy biurowi i audytorzy zewnętrzni, dostawcy materiałów produkcyjnych oraz biurowych.
- **Kontraktorzy poziomu II:**
Osoby wykonujące usługi na wydziale lub w innych miejscach potencjalnie niebezpiecznych (np. konsultanci technolodzy, inżynierowie, serwisanci) lub personel dostawcy zajmujący się przemieszczaniem urządzeń, materiałów. Wykonawcy Poziomu II nie wykonują prac "branżowych" (np. elektrycznych, hydraulicznych, mechanicznych).
- **Kontraktorzy poziomu III:**
Osoby wykonujące prace na wysokości, np. generalni wykonawcy, monterzy dużych konstrukcji, rusztowań oraz firmy budowlane, remontowe, kontrahenci wykonujący pracę o wysokim ryzyku, wykonujący obróbkę mechaniczną, monterzy dużych urządzeń z napędem, firmy wykonujące czynności związane z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi lub źródłami energii oraz wykonujący pracę na wysokości, w przestrzeniach zamkniętych, wykopach, kanałach jak również firmy używające narzędzi, maszyn z napędem spalinowym w pomieszczeniach, przestrzeniach zamkniętych.

W przypadku kontraktorów poziomu III oraz kontraktorów poziomu II mających wykonywać prace o wysokim poziomie ryzyka i/lub wykonującego długoterminowe zadania (trwające dłużej niż dwa tygodnie), zobowiązani są do dostarczenia wypełnionego „Formularza Kwalifikacyjnego Wykonawcy w zakresie ESH” *Załącznik nr 1*, na etapie wyboru oferty.

Uwaga: *Wykonawcy, którzy wykonywać będą zadania awaryjne, zdania związane z ratowaniem zdrowia, mienia i nie będzie możliwości przeprowadzenia kontroli ich kwalifikacji, są wyłączeni z konieczności wypełnienia formularza kwalifikacyjnego.*

39.2. Wszyscy pracownicy kontrahenta powinni posiadać:

- aktualne badania lekarskie zezwalające na wykonywanie pracy,
- aktualne szkolenia z zakresu BHP oraz
- dodatkowe uprawnienia kwalifikacyjne niezbędne do wykonywania danego rodzaju prac.

Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. nie dopuszczą do pracy osób nie spełniających powyższych warunków.

39.3. **Wybór i zatwierdzanie dostawcy towarów i usług**

„Formularz kwalifikacyjny wykonawcy z zakresu ESH” (*Załącznik nr1/ESH-08*) Dział Zakupów przekazuje Kontraktorom II i III poziomu, z którymi umowa ma zostać zawarta, po czym wypełniony formularz zostaje przesłany do działu ESH. Pracownik Działu ESH analizuje „Formularz kwalifikacyjny wykonawcy z zakresu ESH” a następnie zatwierdzony lub niezatwierdzony dokument przekazuje do Działu Zakupów.

Kontrakty z dostawcami towarów i usług nie będą zawierane dopóki firma nie przedstawi „Formularza kwalifikacyjnego wykonawcy z zakresu ESH” i póki te dane nie zostaną zatwierdzone.

Wyjątki przy procesie kwalifikacji są udzielane na wniosek kierownika centrum/pionu lub przedstawiciela Działu ESH.

Wybrani dostawcy muszą być w stanie działać zgodnie z wymaganiami prawnymi oraz wymaganiami ESH